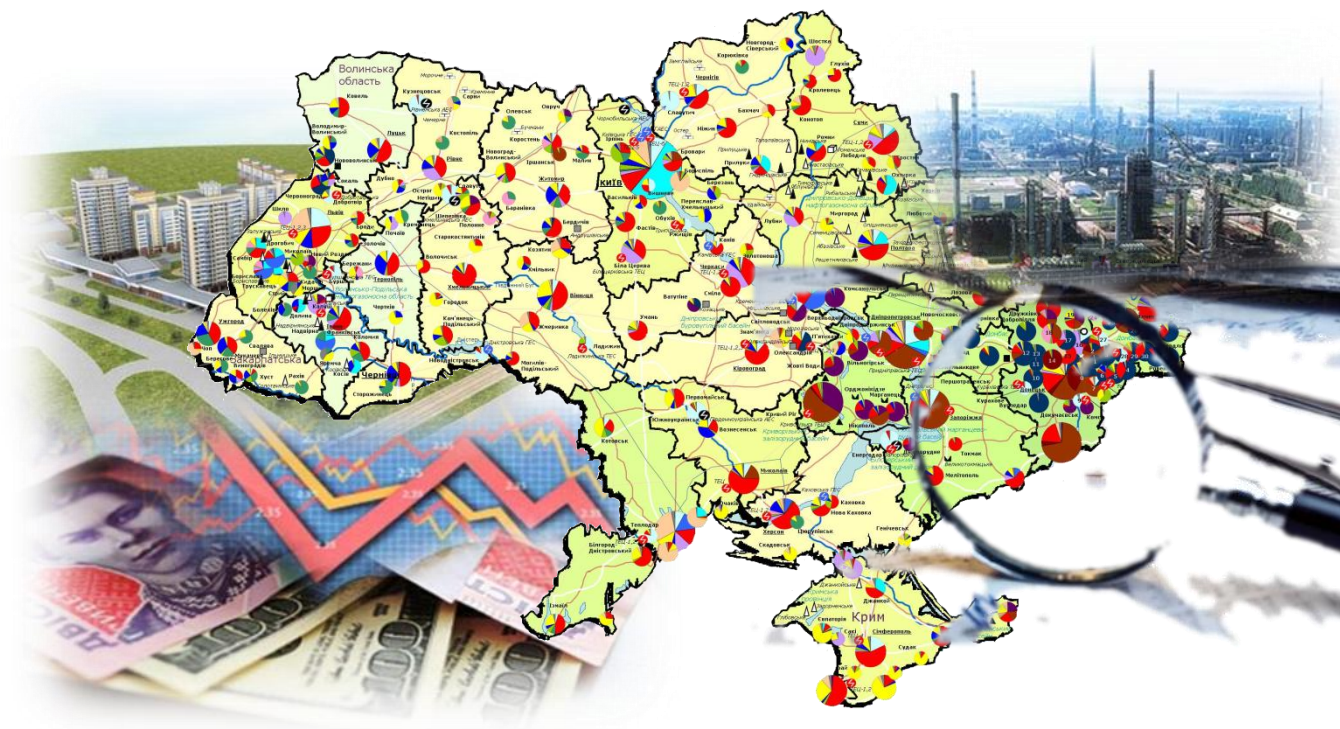

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В.Н. КАРАЗІНА

Факультет геології, географії, рекреації і туризму
Кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства

**ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА
ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ:**
робочий зошит для практично-семінарських занять

Студента(ки) _____

Групи _____

Харків-2016

Немець Л.М., Вірченко П.А. Робочий зошит для практично-семінарських занять з курсу «Економічна і соціальна географія України». – 9-е вид., перероб. і допов. – Харків, 2016. – 104 с.

Робочий зошит розроблений як складова частина навчально-методичного комплексу для курсу «Економічна і соціальна географія України», однієї з важливих дисциплін у професійній і практичній підготовці бакалаврів географії.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету геології, географії, рекреації і туризму
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна
(протокол № 13 від 29.08.2016 р.)*

Примітка: 14 травня 2014 р. набув чинності Закон України № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Закон визначає, що тимчасово окупованою територією України є: сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій; внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України; повітряний простір над зазначеними територіями.

Згідно з законом, тимчасово окупована територія є невід'ємною частиною території України, на яку поширюється дія Конституції та законів України.

17 березня 2015 року Верховна Рада також визнала тимчасово окупованими територіями окремі райони Донецької та Луганської областей (Постанова Верховної Ради України № 254-VIII «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими територіями»).

Таким чином, при вивченні курсу «Економічна і соціальна географія України» Автономна Республіка Крим, місто державного підпорядкування Севастополь та окремі райони Донецької та Луганської областей (які знаходяться на тимчасово окупованій території) розглядаються як відповідні адміністративно-територіальні утворення України.

Мета навчального курсу: формувати практичні навички та закріплювати знання про особливості суспільно-географічного положення України, її природно-ресурсний потенціал, демографічну ситуацію в країні, розвиток та розміщення провідних галузей господарства та міжгалузевих комплексів тощо. Важливим завданням курсу є формування практичних навичок з аналізу сучасного стану соціально-економічного розвитку адміністративних областей України, визначення перспектив їх розвитку.

Навчальні компетентності студентів:

- вміти давати оцінку та знати особливості економіко-географічного, геополітичного, транспортно-географічного положення України;
- володіти знаннями щодо особливостей природно-ресурсного потенціалу України, проблем його освоєння та використання;
- характеризувати особливості сучасної демографічної ситуації в Україні, вміти пояснювати існуючі демографічні проблеми держави та пропонувати шляхи їх вирішення;
- знати закономірності розміщення виробничих сил України та її окремих регіонів, вміти визначати основні проблеми;
- вміти аналізувати загальні закономірності та особливості регіональної диференціації та перебігу економічних і соціальних процесів в Україні;
- вміти аналізувати особливості територіальної організації господарства;
- вміти проводити характеристику окремих територіально-виробничих комплексів, промислових і транспортних вузлів, сільськогосподарських зон; економічних районів; окремих регіонів країни, визначити проблеми та шляхи подальшого розвитку.

Робочий зошит розрахований на студентів денного і заочного відділень факультету геології, географії, рекреації і туризму, які навчаються за напрямком підготовки «Географія».

ЗМІСТ

Розділ 1. Суспільно-географічне положення України. Етно-демографічні процеси в Україні.....	5
Практично-семінарське заняття № 1. Тема: Соціально-економічна географія України як наука. Суспільно-географічне положення України. Історико-географічні особливості формування території України.....	5
Практично-семінарське заняття № 2. Тема: Природно-ресурсний потенціал України та його вплив на рівень економічного розвитку держави.....	8
Практично-семінарське заняття № 3. Тема: Етно-демографічні процеси в Україні. Система розселення населення та міграційні процеси.....	18
Теми розділу 1 для самостійного опрацювання.....	24
Питання для підготовки до поточного контролю 1.....	25
Розділ 2. Особливості територіальної організації господарства України та її окремих регіонів.....	26
Практично-семінарське заняття №1. Тема: Загальна характеристика господарства України. Територіальна та галузева структура ПЕК України.....	26
Практично-семінарське заняття №2. Тема: Металургійний комплекс України: особливості територіальної та галузевої структури.....	32
Практично-семінарське заняття №3. Тема: Географія галузей машинобудівного комплексу України (МБК).....	36
Практично-семінарське заняття № 4. Тема: Особливості розвитку хімічного комплексу України. Лісовиробничий комплекс України.....	41
Практично-семінарське заняття № 5. Тема: Географія агропромислового комплексу України (АПК).....	49
Теми розділу 2 для самостійного опрацювання.....	53
Питання для підготовки до підсумкового контролю.....	54
Розділ 3. Суспільно-географічне районування України.....	55
Практично-семінарські заняття № 1-5. Тема: Загальна характеристика суспільно-географічних районів України	55
Тема №1: ЕГХ Північно-Західного суспільно-географічного району	56
Тема №2: ЕГХ Центрального суспільно-географічного району	58
Тема №3: ЕГХ Подільського суспільно-географічного району	61
Тема №4: ЕГХ Причорноморського суспільно-географічного району	63
Тема №5: ЕГХ Північно-Східного суспільно-географічного району	66
Питання для підготовки до поточного контролю 2	69
Список рекомендованої літератури та електронних ресурсів	70
Додатки	73

РОЗДІЛ 1. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УКРАЇНИ. ЕТНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ.

Практично-семінарське заняття № 1.

**Тема: Соціально-економічна географія України як наука.
Суспільно-географічне положення України. Історико-географічні особливості
формування території України.**

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: визначити місце соціально-економічної географії в системі географічних наук, розкрити особливості економічного розвитку Української держави; визначити економіко-географічне та геополітичне положення України, розкрити особливості її адміністративно-територіального устрою, визначити місце України на економічній та політичній картах Європи та світу.

Основні поняття та терміни: глобальний український простір, державна територія, державний кордон, економіко-географічне положення, етнічні землі, політико-адміністративний устрій, політико-географічне положення, суспільно-географічне положення, транспортно-географічне положення.

Актуалізація знань:

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Яка площа України?
2. Яке місце займає Україна в Європі та світі за площею?
3. У якому році вперше згадується назва «Україна»?
4. Поясніть походження назви «Україна».
5. Чим відрізняються поняття «країна» і «державна»?
6. Дайте визначення понять «державний кордон», «демаркація» та «делімітація» державного кордону.
7. З якими країнами Україна має сухопутний і морський кордон?
8. Які держави для України є сусідами першого, другого, третього порядку?
9. Назвіть області, які не мають виходу до державного кордону.
10. Назвіть області, які мають прямий вихід до Чорного та Азовського морів.
11. Яка область України найбільша за площею?
12. Яка область України найменша за площею?
13. Яка область України має державний кордон з найбільшою кількістю сусідніх держав?
14. Назвіть столиці різних державних утворень, які існували в різні історичні періоди формування території України.

Питання для обговорення:

1. Предмет, об'єкт, завдання соціально-економічної географії України як науки.
2. Видатні українські економіко-географи та їх внесок у розвиток економічної і соціальної географії України.
3. Історико-географічні особливості формування державної території України. Етнічні території.
4. Дати оцінку суспільно-географічного положення України (в різних аспектах). Визначити позитивні та негативні риси (за планом характеристики у додатку 1).
5. Проблеми делімітація та демаркація державного кордону України.
6. Характеристика сучасного адміністративно-територіального устрою (АТУ) України.

Географічний мінімум:

1. Використовуючи додаток 2 та карту в атласі вивчити історико-етнографічні землі України.
2. Використовуючи карту адміністративно-територіального устрою України вивчити головні адміністративно-територіальні одиниці держави.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Становлення соціально-економічної географії України та розвиток власної економіко-географічної школи в Україні (персоналії)».
2. Державна символіка України та її геральдичне трактування.

Рекомендована література:

1. Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины / Гл. ред. А.Ф. Трешников; Ред. кол.: Э.Б. Алаев, П.М. Алампиев, А.Г. Воронов и др. – М.: Сов. энциклопедия, 1988.
2. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – К.: Либідь, 1996.
3. Жупанський Я.І. Економічна і соціальна географія України / Жупанський Я.І. – К., 1998.
4. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: навчальний посібник / Жупанський Я.І. – К., 2006.
5. Заблоцький Б.Ф. Економіка України: національна економіка України / Б.Ф. Заблоцький. – Львів, 1997.
6. Заставний Ф.Д. Географія України / Ф.Д. Заставний. – Львів: Світ, 1994.
7. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
8. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України. Навчально-методичний комплекс / Немець Л.М., Заволока Ю.Ю. – Харків, 2009.
9. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
10. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. Проаналізуйте історичні аспекти формування території України в різні періоди та заповніть таблицю.

Етап формування (рік)	Процеси та зміни, що відбувались у формування території держави
1917-1918 рр.	
1919 р.	
1922-1939 рр.	

1940 р.	
1945 р.	
1951 р.	
1954 р.	
2014 р.	

2. Визначте позитивні й негативні риси суспільно-географічного положення України. Результати запишіть у таблицю.

Географічне положення	Позитивні риси	Негативні риси
Економіко-географічне положення (ЕГП)		
Політико-географічне положення (ПГП)		
Транспортно-географічне положення (ТГП)		

3. Користуючись атласом України та *додатком 2* нанесіть на контурну карту України: історико-етнографічні землі, головні адміністративно-територіальні одиниці України, географічний центр України та Європи, держави з якими межує Україна.

Практично-семінарське заняття № 2.

**Тема: Природно-ресурсний потенціал України
та його вплив на рівень економічного розвитку держави.**

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: охарактеризувати природно-ресурсний потенціал України, пояснити його вплив на економічний розвиток держави.

Основні поняття та терміни: природні умови, природні ресурси, раціональне використання природних ресурсів, природно-ресурсний потенціал, агрокліматичні, водні, мінеральні, земельні, лісові, біологічні та рекреаційні ресурси.

Актуалізація знань:

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Що таке природні умови та природні ресурси?
2. Якими природними ресурсами Україна забезпечена найбільше?
3. Яка природна зона України найкраще забезпечена мінеральними ресурсами?
4. Назвіть найбільші вугільні басейни України.
5. Назвіть найбільші нафтогазоносні провінції й області України, найбільші родовища нафти та газу.
6. Назвіть найбільші залізрудні басейни України.
7. Назвіть найбільші родовища руд чорних й кольорових металів та нерудної сировини.

Питання для обговорення:

1. Охарактеризувати основні поняття даної теми та навести класифікацію природних ресурсів за різними ознаками та авторами.
2. Особливості водних ресурсів України та їх характеристика. З чим пов'язані основні проблеми водогосподарського комплексу України? Запропонуйте шляхи вирішення проблем ВГК Харківської області, Закарпаття тощо.
3. Які основні показники формують агрокліматичні умови? Який вплив вони здійснюють на розвиток господарства? Основні особливості агрокліматичних ресурсів України.
4. Яка роль земельних ресурсів в економіці України? Дайте суспільно-географічну характеристику земельних ресурсів України.
5. Що таке рекреаційні ресурси? Які види рекреаційних ресурсів на даний час є базою для розвитку рекреаційного комплексу України? Назвіть основні об'єкти, які занесені до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО від України станом на 01.09.2016 р.

Географічний мінімум:

1. Використовуючи додаток 3 та карту атласу «Мінерально-сировинна база» вивчити родовища корисних копалин.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Особливості використання земельних ресурсів у вашій області.
2. У чому ви бачите причини низької ефективності використання земельних ресурсів у сільському господарстві? Як ви вважаєте, чи доцільним буде для України проведення агроекологічної класифікації територій? Які умови для цього необхідні?
3. Особливості рекреаційних ресурсів вашої області. Схарактеризуйте умови використання даних ресурсів, визначить перспективні території.

Рекомендована література:

1. Жупанський Я.І. Економічна і соціальна географія України / Жупанський Я.І. – К., 1998.
2. Заставний Ф.Д. Географія України. / Ф.Д. Заставний. – Л., 1994.
3. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
4. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
5. Руденко В.П. Довідник з географії ПРП України / В.П. Руденко. – К., 1998
6. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. – Львів: Світ, 2000.
7. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. Заповніть таблицю «Корисні копалини та їх родовища» (перераховані нижче родовища корисних копалин необхідно розмістити у таблиці відповідно до їх видів.) ***Увага! У списку родовищ також наведені зайві об'єкти.***

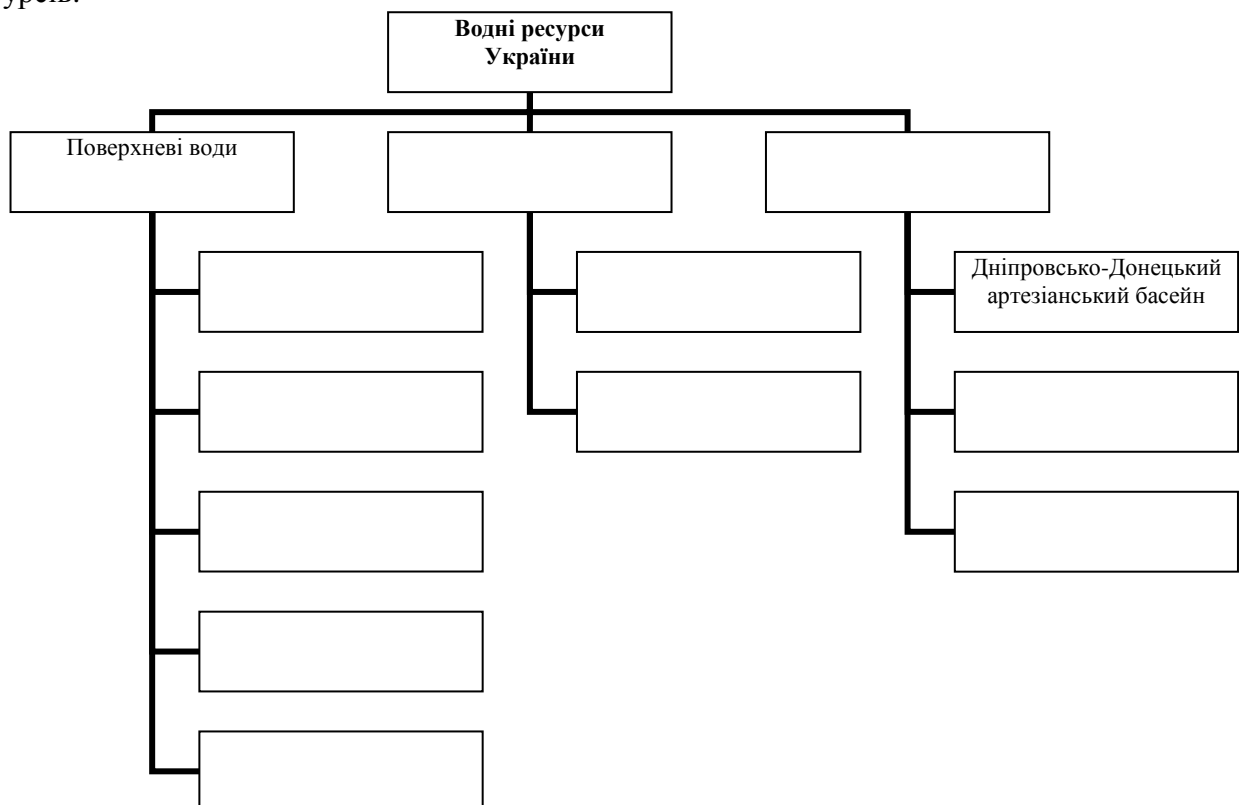
/Жиричі, Девладівське, Іршанське, Стрілкове, Язівське, Бовтиське, Козіївське, Першотравневе, Бандурівське, Берегівське, Клишівське, Мічуринське, Петрівське, Калуш-Голинське, Клесівське, Березівське, Жванське, Роменське, Слоцьке, Майдан-Вільське/

№ п/п	Вид корисної копалини	Родовище
1	Торф	
2	Буре вугілля	
3	Газ	
4	Нафта	
5	Мідні руди	
6	Уранові руди	
7	Сірка	
8	Фосфорити	
9	Бурштин	
10	Термальні води	

2. Висловіть своє бачення такої проблеми як приватизація землі? За допомогою таблиці «Так-Ні» обґрунтуйте її позитивні та негативні наслідки.

Так (позитивні)	Ні (негативні)

3. Заповніть схему: «Водні ресурси України». Наведіть приклади основних видів водних ресурсів.

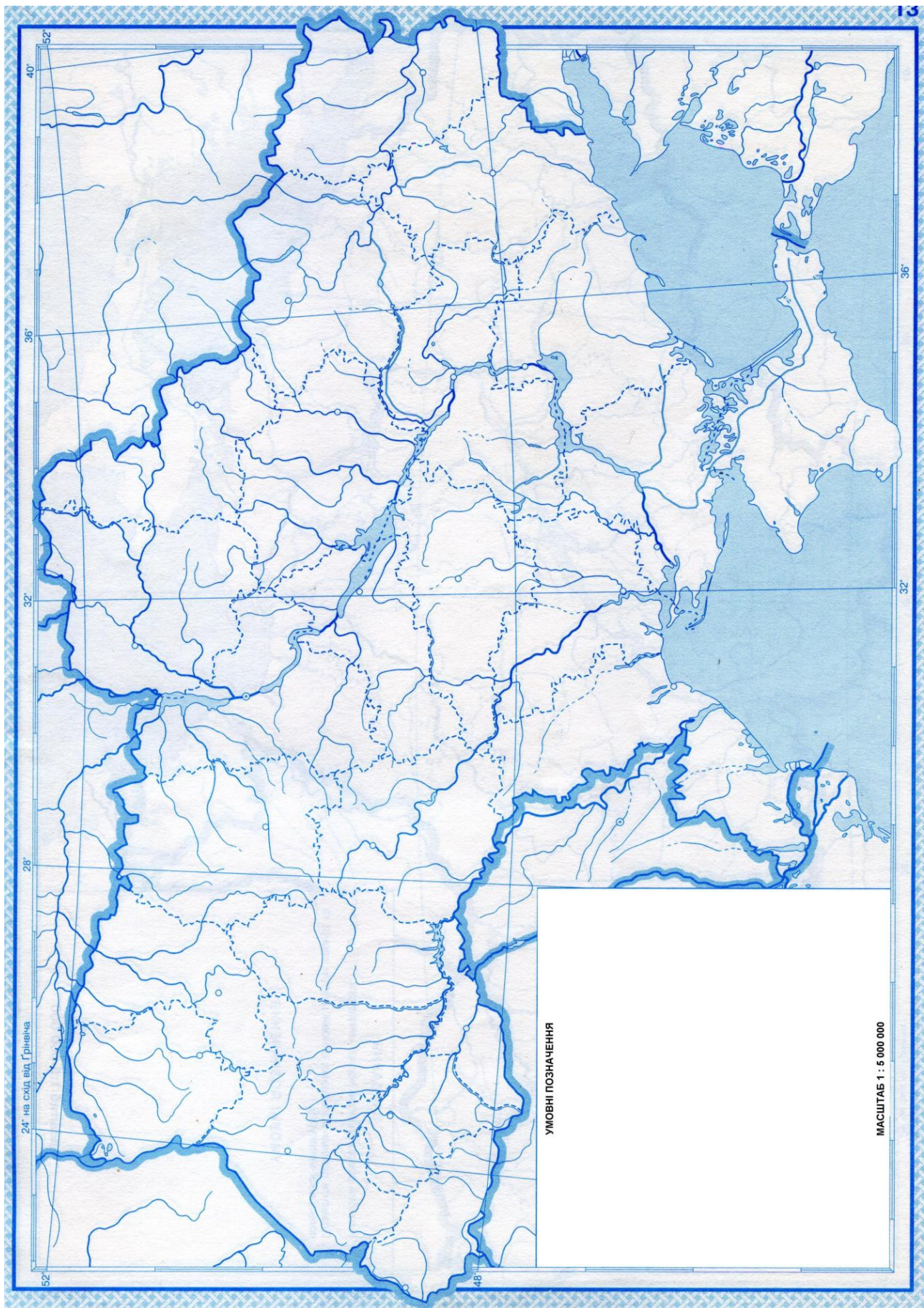
4. За допомогою атласу заповніть таблицю, вказавши назви природних туристсько-рекреаційних об'єктів окремих областей України привабливих для туристів і рекреантів.

Область України	Назва природного туристсько-рекреаційного об'єкту
Луганська	Заповідник «Провальський степ»
Волинська	
Дніпропетровська	
Житомирська	
Закарпатська	
Запорізька	
Івано-Франківська	
Львівська	
Миколаївська	
Одеська	
Рівненська	
Сумська	
Тернопільська	
Харківська	
Херсонська	
Хмельницька	
Черкаська	
Чернівецька	
Чернігівська	

5. На контурних картах України позначити основні родовища паливних, рудних та нерудних ресурсів, зазначені у таблицях:

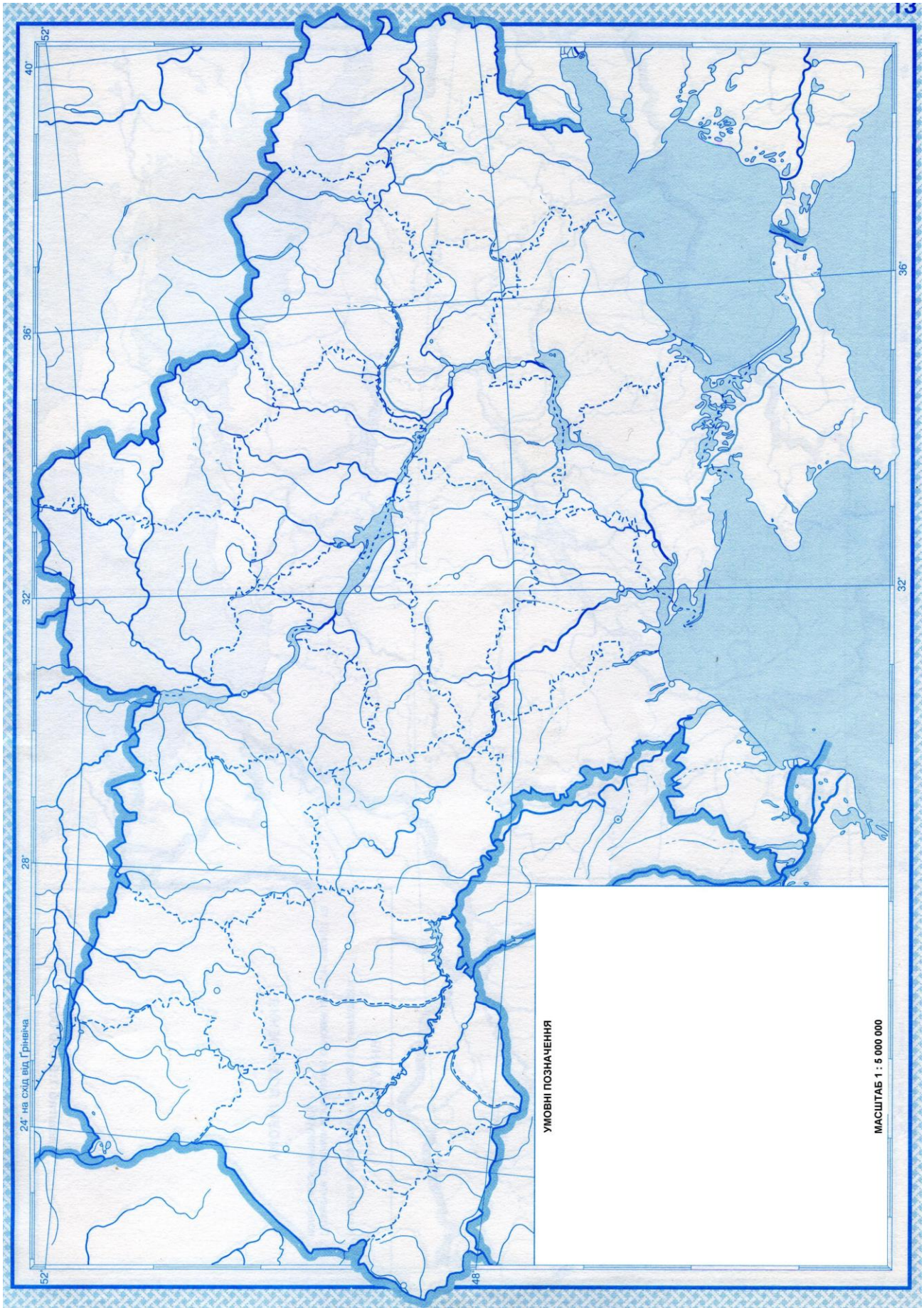
Паливні ресурси

<i>Кам'яновугільні басейни</i>	Донецький, Львівсько-Волинський
<i>Басейн та родовища бурого вугілля</i>	Дніпровський: родовища - Макарівське, Козацьке, Морозівське, Бандурівське, Семенівсько-Олександрійське, Синельниківське, Оріхівське
<i>Родовища горючих сланців</i>	Бовтиське
<i>Родовища торфу</i>	Турське, Поліське, Чемерне, Кремінне, Морочне, Озерянське, Бучмани, Ірпінське, Слоцьке, Єзуцьке, Удайське
<i>Родовища нафти</i>	Прилуцьке, Бугруватівське, Козіївське, Долинське, Старосамбірське, Лопушнянське, Субботінське, Східно-Саратське
<i>Родовища природного газу</i>	Семенцівське, Абазівське, Машівське, Кегичівське, Західнохрещищенське, Багатійське, Шебелинське, Клиньсько-Краснознам'янське, Єфремівське, Перещепинське, Старобільське, Вільхівське, Локачинське, Залужанське, Гринівське, Яблунівське, Солотвинське, Стрілкове, Задорненське, Джанкойське, Глібовське, Морське, Голіцинське, Штормове, Одеське
<i>Нафтогазові родовища</i>	Нинівське, Гнидінцівське, Лесяківське, Анастасівське, Рибальське, Качанівське, Яблунівське, Глинсько-Розбишівське, Опішнянське, Дружелюбівське, Бориславське, Битків-Бабчинське

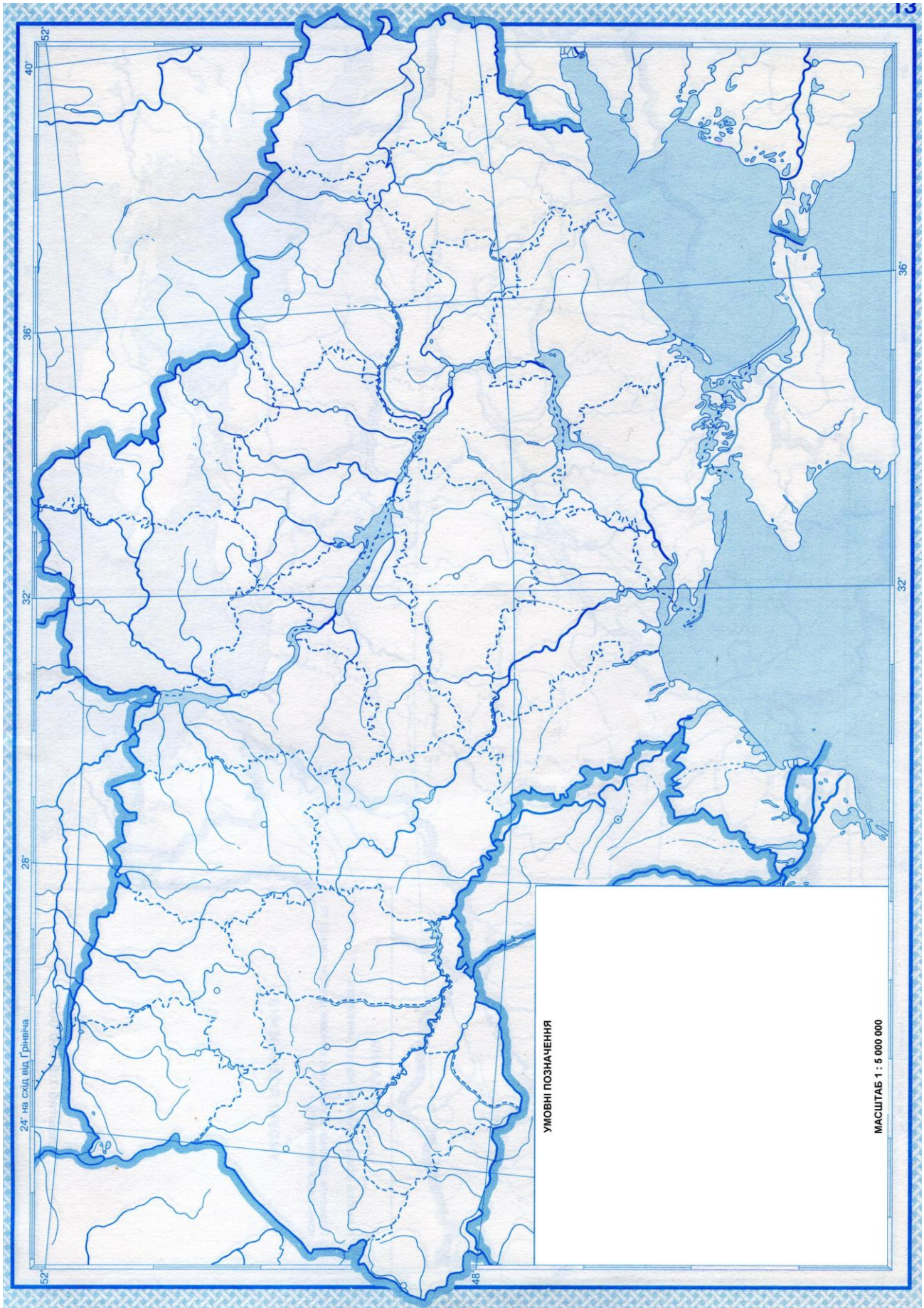
Рудні ресурси

<i>Залізорудні басейни</i>	Криворізький, Керченський
<i>Залізорудні райони</i>	Кременчуцький, Білозерський
<i>Родовища залізних руд</i>	Гуляйпільське, Куксунгурське, Маріупольське
<i>Марганцеворудний басейн</i>	Нікопольський
<i>Родовища марганцевих руд</i>	Нікопольське, Марганецьке, Орджонікідзівське, Зеленодольське, Великотокмацьке, Бурштинське
<i>Родовища хромових руд</i>	Капітанівське
<i>Родовища титанових руд</i>	Стремигородське, Іршанське, Малишівське, Самотканське
<i>Родовища нікелевих та кобальтових руд</i>	Капітанівське, Західнолиповенківське, Деренюське, Девладівське, Сухохутірське
<i>Родовища алюмінієвих руд</i>	Високопільське, Берегівське, Біганське, Смілянське, Калініно-Шевченківське
<i>Родовища свинцевих та цинкових руд</i>	Біляївське, Біганське, Берегівське, Мужіївське
<i>Родовища мідних руд</i>	Рафалівське, Жиричі
<i>Родовища поліметалевих руд</i>	Мужіївське, Берегівське
<i>Родовища ртутних руд</i>	Буркутсько-Шаянське, Марантош, Вишківське, Микитівське
<i>Родовища золота</i>	Мужіївське, Сауляк, Майське, Клинцівське, Юр'ївське, Сергіївське, Балка Широка, Бобриківське
<i>Родовища уранових руд</i>	Мічурінське, Новокостянтинівське, Ватутінське, Жовтоводське
<i>Родовище літію</i>	Полохівське
<i>Родовище стронцію</i>	Новополтавське

Нерудні ресурси

<i>Родовища графіту</i>	Заваллівське, Петрівське, Троїцьке
<i>Родовище цеоліту</i>	Сокирницьке
<i>Родовище озокериту</i>	Бориславське
<i>Родовища апатитів</i>	Новополтавське, Стремигородське
<i>Родовища фосфоритів</i>	Ізюмське, Кролевецьке, Жванське, Осиківське
<i>Родовища сірки</i>	Роздільське, Яворівське, Язівське, Немирівське
<i>Родовища калійної солі</i>	Стебницьке, Калуш-Голинське
<i>Родовища кам'яної солі</i>	Сло'вянське, Артемівське, Роменське, Солотвинське, Північносиваське
<i>Родовища флюсових вапняків</i>	Каракубське, Оленівське, Кадиківське, Новотроїцьке, Псилераське, Краснопартизанське
<i>Родовища формувальних пісків</i>	Вишнівське, Пологівське, Оріхівське
<i>Родовище кварциту</i>	Овруцьке
<i>Родовища вогнетривких глин</i>	П'ятихатське, Веселіївське, Новорайське, Часовоярське
<i>Родовища кварцових пісків</i>	Великогірське, Папірнянське, Новоселівське, Гусарівське, Авдіївське
<i>Родовища каоліну</i>	Майдан-Вільське, Дубровське, Глухівське, Турбівське, Просянівське
<i>Родовища вапняку</i>	Добрянське, Дубовецьке, Гуменецьке, Сокирянське, Главанське, Новогригорівське
<i>Родовища крейди</i>	Новгород-Сіверське, Шебелинське, Краматорське, Здолбунівське
<i>Родовища глини</i>	Розвадівське, Гуменецьке, Новгород-Сіверське, Шебелинське, Краматорське, Жовтокам'янське, Григорівське, Шкодовогірське
<i>Родовища граніту, габро, лабродориту</i>	Клесівське, Ясногірське, Головинське, Сліпчицьке, Жежелівське, Тиврівське, Богуславське, Новоданилівське, Кудашівське
<i>Родовища мармуру</i>	Білгород-Дністровське, Великокаменецьке, Требушанське
<i>Родовища бурштину</i>	Клесівське, Вільне
<i>Родовище родоніту</i>	Прелучне
<i>Родовище мармурового оніксу</i>	Калюсик
<i>Родовище топазу, берилу, кварцу</i>	Волинське
<i>Родовища мінеральних вод</i>	Моршинське, Трускавецьке, Полянське, Синяцьке, Шаянське, Збручанське, Хмільницьке, Лазурне, Білоцерківське, Миронівське, Миргородське, Березівське, Кирилівське, Слов'янське, Куяльницьке, Новопсковське, Очаківське, Євпаторійське, Феодосійське
<i>Родовища термальних вод</i>	Сакське, Берегівське, Косино, Велятино
<i>Родовища лікувальних грязей</i>	Євпаторійське, Сакське, Куяльник

Практично-семінарське заняття № 3.

Тема: Етно-демографічні процеси в Україні. Система розселення населення та міграційні процеси.

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: проаналізувати вплив сучасної демографічної ситуації в Україні на рівень її економічного розвитку, виявити особливості розміщення населення та трудових ресурсів, проаналізувати статеву-вікову та національну структуру населення, охарактеризувати рівень урбанізації та функціональні типи поселень.

Основні поняття: густота населення, природний приріст, статеву-вікова структура населення, система розселення, урбанізація, еміграція, імміграція, діаспора, трудові ресурси, міська агломерація.

Актуалізація знань:

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Яка чисельність населення України була станом на 01.01.2016 року?
2. Яке місце за кількістю населення в Європі та в світі посідала Україна станом на 01.01.2016 року?
3. Назвіть головні причини депопуляції населення в Україні.
4. Яка середня густота населення України (в порівнянні з іншими країнами світу)?
5. Назвіть області України з найбільшою та найменшою густиною населення?
6. До якої мовної групи і мовної сім'ї належать українці?
7. Які причини впливають на розселення населення?
8. Назвіть міста-мільйонери України.
9. Які функції виконують міста та села?

Питання для обговорення:

1. Схарактеризувати сучасну геодемографічну ситуацію в Україні (кількість населення та процеси його відтворення, статеву-вікову структуру населення, міграційні процеси та їх причини, процеси урбанізації). Обґрунтувати динаміку структурних змін населення України.
2. Проаналізувати густоту населення України. Визначити та пояснити її основні риси, причини, територіальні відмінності.
3. Пояснити особливості розселення населення України. Схарактеризувати функціональні типи міст та види міських агломерацій.
4. Пояснити регіональні особливості розміщення і використання трудових ресурсів України та визначити регіональні проблеми, пов'язані з працевлаштуванням.
5. Етнолінгвістичний склад населення України. Найбільші діаспори України та їх вплив на соціальні процеси в Україні.

Географічний мінімум:

1. Використовуючи карти атласу, вивчити міста України, зазначені у додатку 4 та позначити їх на контурній карті.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Згідно з офіційними даними, Україна вступила у смугу демографічної кризи. Запропонуйте свій варіант подолання кризи.
2. Сучасні міграційні процеси. Нові хвилі міграції.
3. Унікальні міста України.

Рекомендована література:

1. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічний аналіз / В.О. Джаман. – Чернівці: Рута, 2003.
2. Доценко А.І. Регіональне розселення в Україні: стан та прогноз / Доценко А.І., Зінич В.Т. та ін. – К., 2007.
3. Заставецька О.В. Географія населення України / О.В. Заставецька, Б.І. Заставецький, Д.В. Ткач. – Тернопіль: ТДПУ, 2003.
4. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
5. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : українсько-російський словник термінів та понять / Упоряд. Людмила Миколаївна Немець, Юлія Юріївна Заволока ; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Геолого-географічний факультет. – Харків : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011. – 81 с.
6. Стешенко В. Демографічні перспективи України до 2026 року / НАН України; Інститут економіки / Стешенко В., Рудницький О., Хомра О., Стефановський А. – К., 1999.
7. Хомра О.У. Трудова міграція громадян України. Біла книга / Хомра О.У., Ожеван М.А., Петрова Т.П., Нагорний В.І., Примак О.Г. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006.
8. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. – Львів: Світ, 2000.
9. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. Назвати чинники, які впливають на зміни народонаселення України.

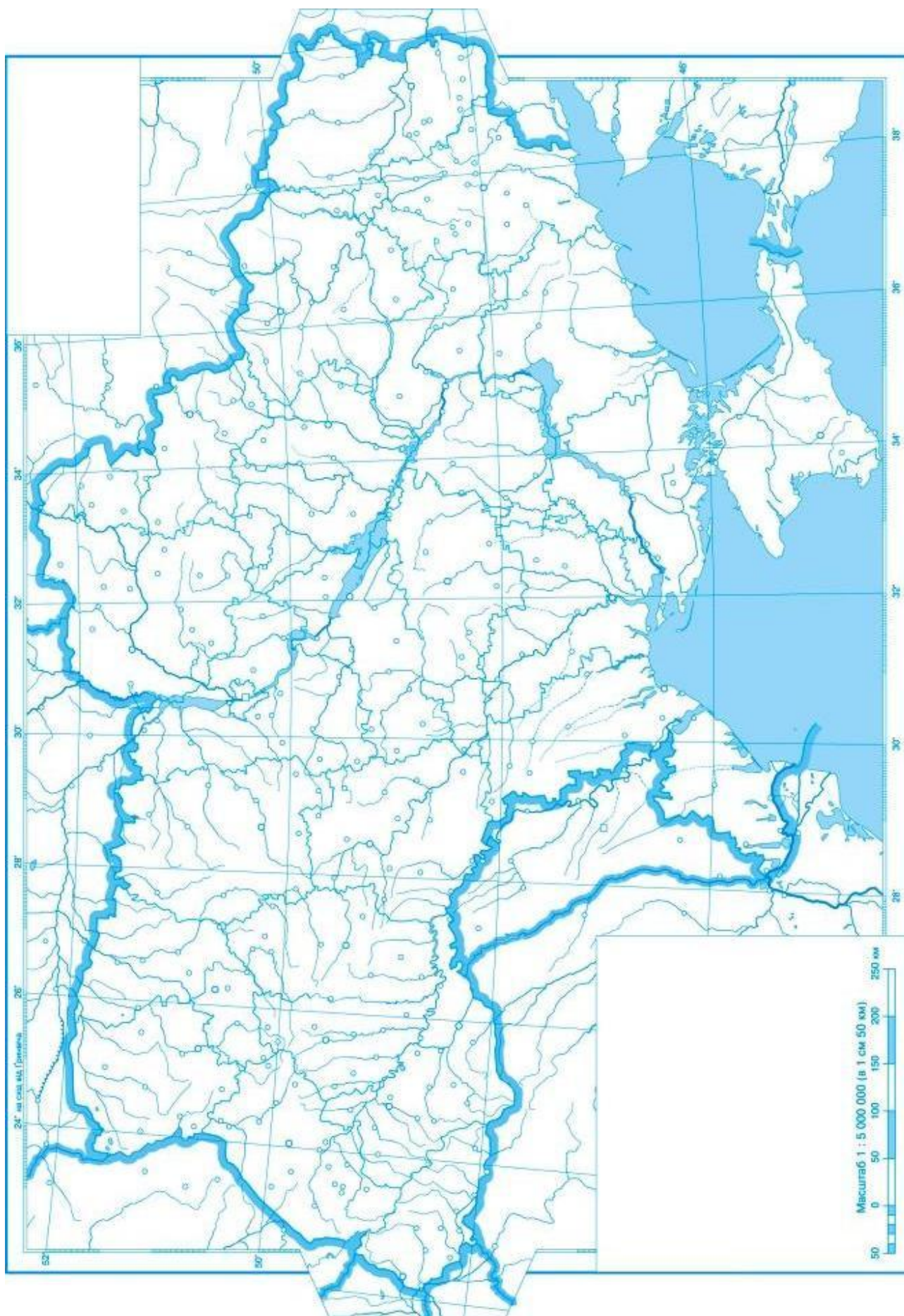
Біологічні	
Етнографічні	
Соціально-економічні	
Медико-екологічні	
Психологічні	

2. Заповніть таблицю міста України. (У додатку 4 наведено міста обласного значення та перейменовані міста України*)

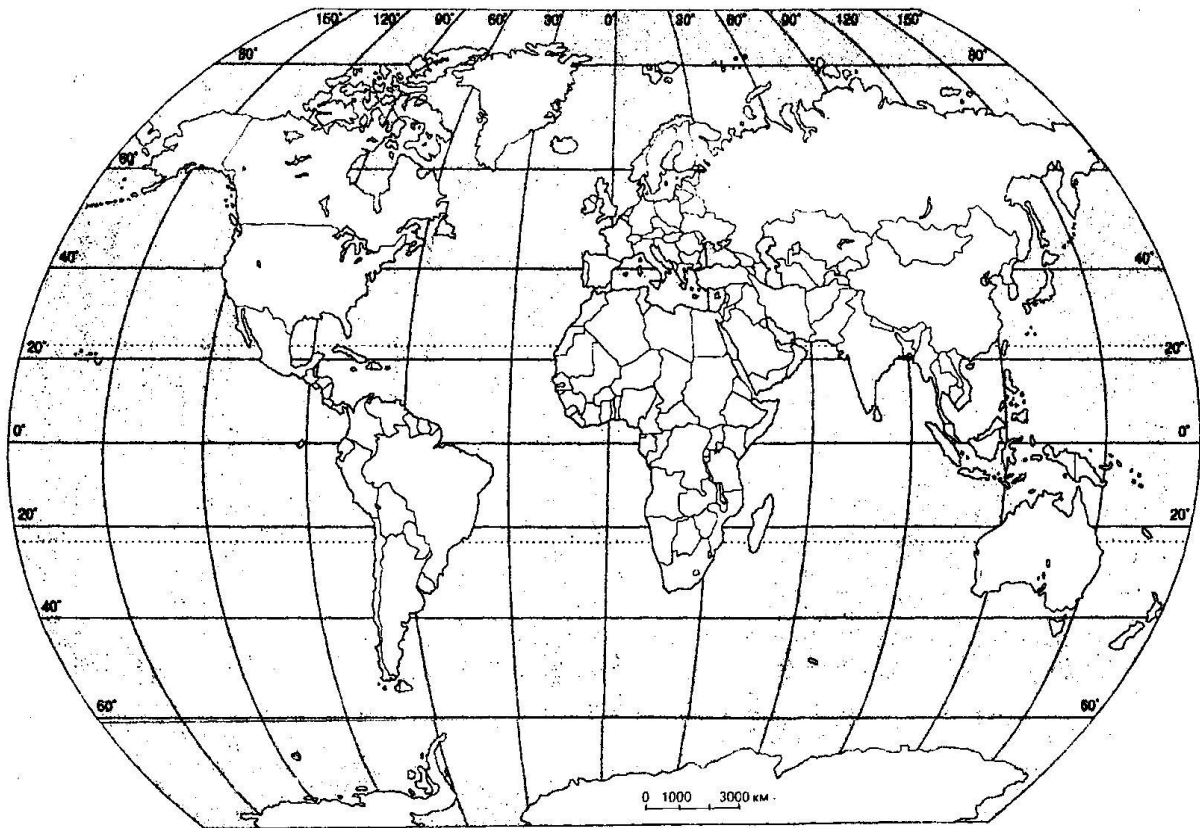
Місто	Адмін. область	Чисельність населення	Місто	Адмін. область	Чисельність населення
<i>Київ</i>	<i>м. Київ</i>	<i>2,8 млн.</i>	Умань		
<i>Харків</i>	<i>Харківська</i>	<i>1,4 млн.</i>	Мукачеве		
<i>Одеса</i>	<i>Одеська</i>	<i>1,01 млн.</i>	Олександрія		
Дніпро*			Хрустальний*		
Донецьк			Єнакієве		
Запоріжжя			Шостка		
Львів			Бердичів		
Кривий Ріг			Ялта		
Миколаїв			Бахмут*		
Маріуполь			Кадіївка*		
Луганськ			Дрогобич		
Вінниця			Костянтинівка		
Макіївка			Ніжин		
Севастополь			Ізмаїл		
Сімферополь			Новомосковськ		
Херсон			Феодосія		
Полтава			Ковель		
Чернігів			Сміла		
Черкаси			Червоноград		
Житомир			Калуш		
Суми			Первомайськ		
Хмельницький			Коростень		
Чернівці			Довжанськ*		
Горлівка			Покровськ*		
Рівне			Коломия		
Кам'янське*			Бориспіль		
Кропивницький*			Рубіжне		
Івано-Франківськ			Чорноморськ*		
Кременчук			Стрий		
Тернопіль			Дружківка		
Луцьк			Харцизьк		
Біла Церква			Прилуки		
Краматорськ			Лозова		
Мелітополь			Чистякове*		
Керч			Новоград-Волинський		
Нікополь			Енергодар		
Слов'янськ			Антрацит		
Ужгород			Нововолинськ		
Бердянськ			Горішні Плавні*		
Алчевськ			Ізюм		
Павлоград			Шахтарськ		
Сєвєродонецьк			Білгород-Дністровський		
Євпаторія			Мирноград*		
Лисичанськ			Охтирка		
Кам'янець-Подільський			Марганець		
Бровари			Фастів		
Конотоп			Сніжне		

Нова Каховка			Першотравенськ		
Лубни			Сарни		
Ровеньки			Хуст		
Жовті Води			Золотоноша		
Брянка			Алушта		
Світловодськ			Хмільник		
Ірпінь			Голубівка*		
Сорокине*			Хрестівка*		
Шепетівка			Малин		
Ромни			Вишгород		
Вараш*			Бахчисарай		
Покров*			Гайсин		
Миргород			Коростишів		
Подільськ*			Лебедин		
Южноукраїнськ			Перевальськ		
Володимир- Волинський			Переяслав- Хмельницький		
Первомайськ			Виноградів		
Дубно			Дебальцеве		
Вишневе			Канів		
Каховка			Олешки*		
Васильків			Славутич		
Нетішин			Здолбунів		
Вознесенськ			Берегове		
Славута			Гадяч		
Ясинувата			Козятин		
Джанкой			Золочів		
Боярка			Селидове		
Жмеринка			Броди		
Старокостянтинів			Вільногірськ		
Авдіївка			Знам'янка		
Самбір			Докучаєвськ		
Борислав			Кролевець		
Торецьк*			Саки		
Глухів			Волноваха		
Обухів			Молодогвардійськ		
Токмак			Ладижин		
Чугуїв			Лиман		
Могилів- Подільський			Мерефа		
Южне			Армянськ		
Костопіль			Надвірна		
Синельникове			Люботин		
Первомайський			Попасна		
Добропілля			Полонне		
Новояворівськ			Кременець		
Буча			Сокаль		
Красноперекоп- ськ (Яни Капу)			Красноград		
Чортків			Тростянець		
Балаклія			Стебник		
Трускавець			Долина		
Куп'янськ			Кілія		
Новий Розділ			Яготин		
Тернівка			Кремінна		

3. На контурній карті позначте міста України, зазначені у таблиці.

4. На контурній карті позначте країни, в яких мешкають найбільші діаспори українців та сучасні напрями зовнішньої міграції українського населення.

5. Визначити, які області України, на вашу думку, є найбільш привабливими для мігрантів. Поставте оцінку в балах (від 1 до 5 балів, де 5 – досить привабливий, 1 – не привабливий)

Область, регіон	Сальдо міграції +/-	Причини міграцій		
		Економічні	Екологічні	Релігійні
Вінницька область				
Закарпатська область				
Запорізька область				
Київська область				
Львівська область				
Одеська область				
Полтавська область				
Тернопільська область				
Харківська область				
Черкаська область				

6. Використовуючи статистичні дані, літературні та картографічні джерела інформації, на картосхемі позначити відповідним кольором (штрихуванням) райони України з найбільшою концентрацією представників поширених тут національностей: росіян, євреїв, білорусів, молдован, поляків, угорців, румунів, греків, гагаузів, кримських татар тощо.

**ТЕМИ РОЗДІЛА №1
ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ:**

1. Етнічні землі та етнографічні райони України (за різними джерелами).
2. Адміністративно-територіальна реформа в Україні (проект): доречність, наслідки, перспективи, недоліки та переваги. Проблеми федералізації України.
3. Демаркаційні проблеми України.
4. Україна і міжнародні організації.
5. Напрямки та райони перспективної розробки корисних копалин в Україні.
6. Природні зони України: загальна характеристика, рівень ПРП та його вплив на економічний розвиток природної зони.
7. Динаміка кількості населення в XX-XXI століттях.
8. Класифікація систем розселення. Функціональні типи міст.
9. Методика геодемографічного районування.
10. Рівень та якість життя населення України.
11. Екологічний стан міського середовища.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ № 1.

1. Предмет та об'єкт економічної і соціальної географії України.
2. Значення, структура та завдання економічної і соціальної географії України.
3. Видатні українські економіко-географи: Павло Чубинський, Степан Рудницький, Костянтин Воблий, Володимир Кубійович, Олексій Діброва та ін.
4. Основні наукові центри соціально-економічної географії України. Сучасні українські вчені.
5. Суспільно-географічне положення України.
6. Політики-географічне положення (ППГ) України. Основні геополітичні вісі України.
7. Сучасний державний та адміністративно-територіальний устрій України.
8. Походження назви «Україна» та її перші згадки в історичних документах.
9. Українська державна територія та її етнічні землі.
10. Основні етапи формування сучасної державної території України.
11. Історико-географічні особливості формування господарства України.
12. Формування кордонів України в ході Другої світової війни. Сучасна конфігурація кордонів країни. Проблеми делімітації та демаркації кордонів України.
13. Поняття «ППГ» території. Сутність економічної оцінки ППГ. Значення виявлення компонентної структури ППГ.
14. Рівень забезпеченості господарства України природними ресурсами. Регіональні відмінності в забезпеченні ППГ.
15. Структура та характеристика мінерально-сировинних ресурсів України.
16. Земельні ресурси. Структура землекористування.
17. Потенціал водних ресурсів з економічним потенціалом їх запасів, рівнем забезпеченості мешканців України і господарства, рівнем забезпеченості окремих районів і регіонів.
18. Особливості впливу агрокліматичних ресурсів на рівень розвитку галузей економіки України. Характеристика агрокліматичних ресурсів.
19. Лісові ресурси України та їх характеристика.
20. Фауністичні та флористичні ресурси України та їх структура.
21. Природно-рекреаційний потенціал України.
22. Чисельність, густота та динаміка населення України. Сучасна демографічна ситуація в Україні.
23. Етнічний склад населення України та його територіальні відмінності.
24. Мовний та релігійний склад населення України.
25. Особливості функціонування трудових ресурсів України.
26. Особливості системи розселення населення. Класифікація міст України за людністю, адміністративним підпорядкуванням та функціональним типом.
27. Види міграцій та сучасні тенденції міграційних процесів в Україні.
28. Українська діаспора.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ

Практично-семінарське заняття №1.

Тема: Загальна характеристика господарства України.
Територіальна та галузева структура ПЕК України.

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: визначити особливості територіальної та галузевої структури господарства, закріпити знання про основні родовища паливних ресурсів, проаналізувати розміщення основних центри розвитку паливної промисловості, виявити особливості і проблеми розвитку паливно-енергетичного комплексу України та визначити територіальні зміни у виробництві та використанні паливно-енергетичних ресурсів.

Основні поняття: територіальна організація суспільства, територіальна організація виробництва, концентрація, спеціалізація, кооперування, комбінування, паливно-енергетичний комплекс, промисловість, електроенергетика, міжгалузевий комплекс, територіальна структура господарства.

Актуалізація знань

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Дайте визначення понять «територіальна організація суспільства», «територіальна організація виробництва».
2. Назвіть принципи, фактори та критерії розміщення виробництва.
3. Поясніть сутність основних форм організації виробництва: концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування.
4. Типи економічних систем.
5. Що включає в себе інфраструктура? Назвіть її види.
6. Що таке підприємство?
7. Дайте визначення поняття «паливно-енергетичний баланс».
8. Назвіть основні родовища паливних корисних копалин.
9. Які енергетичні ресурси України обмежені?
10. Що таке ЛЕП, ТЕЦ, ДРЕС, ГАЕС?
11. Що таке енергосистема?

Питання для обговорення:

1. Аналіз галузевої структури економіки України. Пояснити особливості співвідношення основних секторів виробництва. Основні міжгалузеві комплекси України.
2. Оцінка функціонально-територіальної структури господарства України: райони, зони, вузли, куші.
3. Проаналізувати за планом характеристики (додаток 5) наступні галузі промисловості:
А) Паливна промисловість: вугільна промисловість, нафтова промисловість, газова промисловість, сланцева промисловість, торфова промисловість
Б) Електроенергетична промисловість
4. Розкрити суть енергетичної проблеми України, яка особливо загострилась в середині 2014 р. Запропонуйте можливі шляхи її вирішення.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Перспективи розвитку уранової промисловості в Україні.
2. Особливості експлуатації родовищ вуглеводнів на шельфі Чорного та Азовського морів.

Рекомендована література:

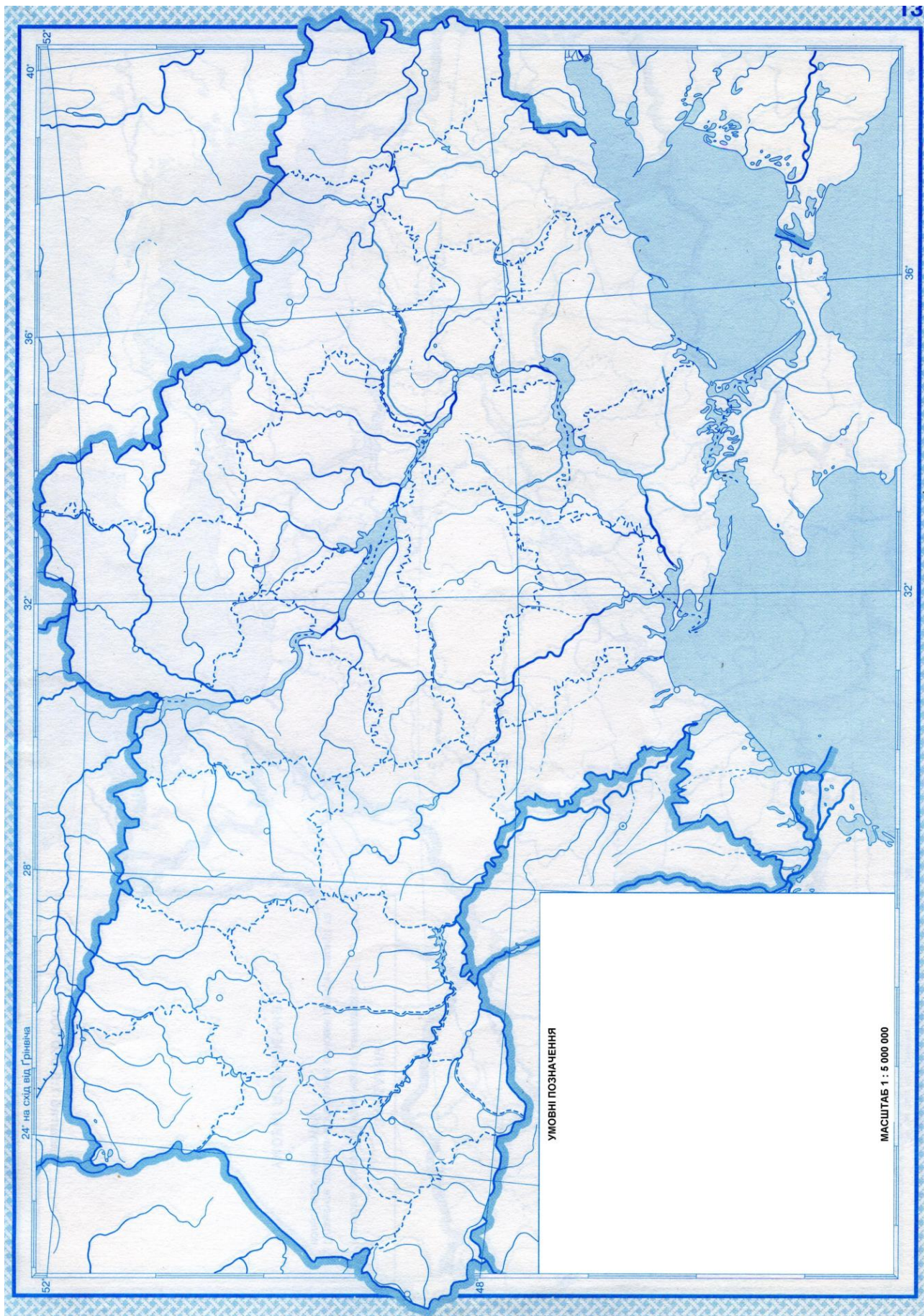
1. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – К.: Либідь, 1996.
2. Іщук С.І. Територіально-виробничі комплекси і економічне районування (методологія, теорія) / С.І. Іщук. – К.: Україно-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1996.
3. Економіка України // Політико-економічний журнал. – Режим доступу: <http://www.economukraine.com.ua/>
4. Коршун І.М. Розміщення продуктивних сил України / Коршун І.М. та ін. – К., 1997.
5. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посіб. / Д.М. Стеченко. – К.: Вища школа, 2000.
6. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
7. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
8. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України. Навчально-методичний комплекс / Немець Л.М., Заволока Ю.Ю. – Харків, 2009.
9. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
10. Україна-2014: соціально-економічна криза та пошук шляхів реформування. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/upload/2014_Ekonomika_101114_NNN.pdf
11. Україна в міжнародних індексах – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
12. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. Побудуйте схему галузевої структури промисловості України.

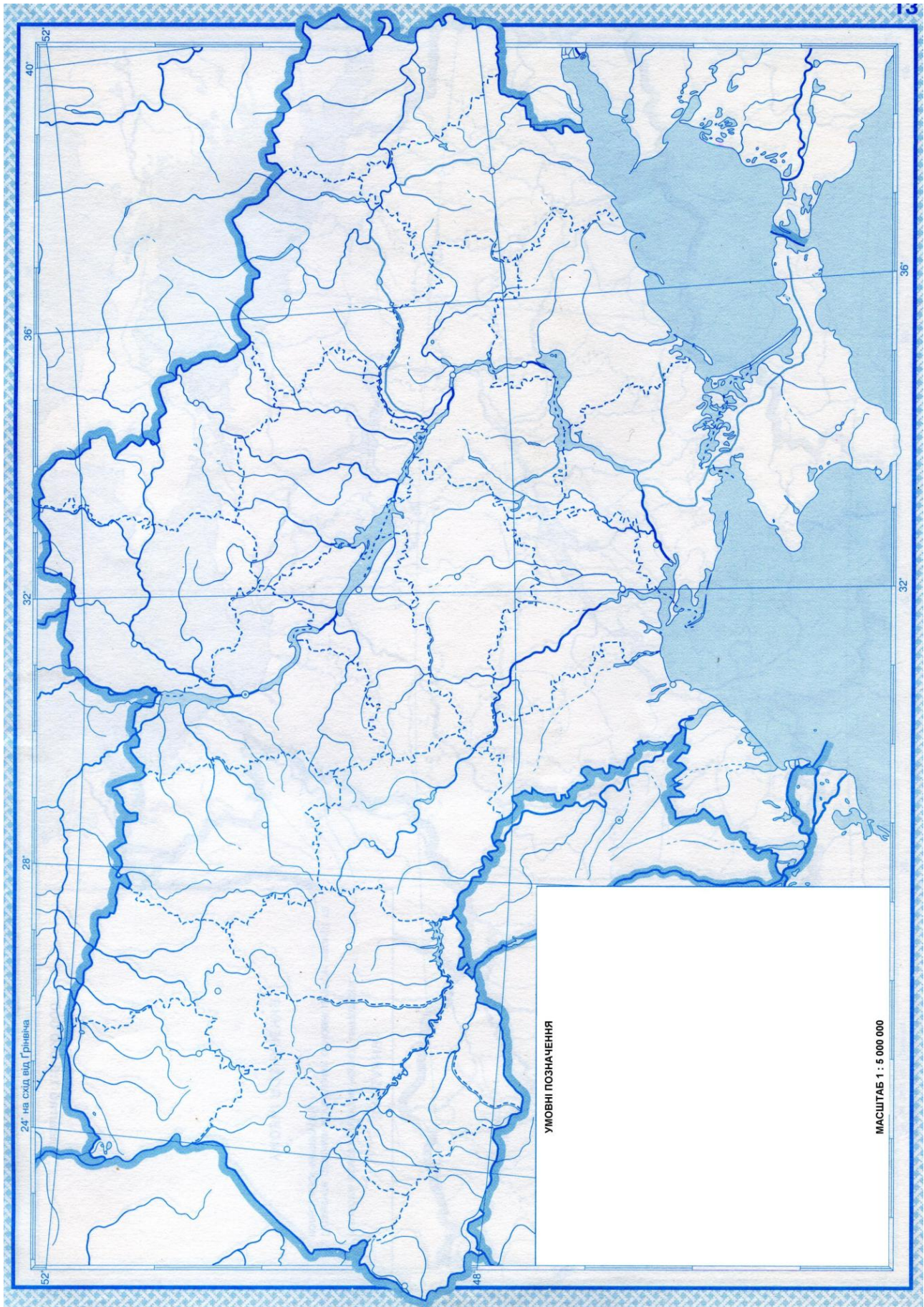
2. Заповніть таблицю «Характеристика паливної промисловості України» та позначте основні центри паливної промисловості на контурній карті.

<i>Галузь паливної промисловості</i>	<i>Сировина база галузі</i>	<i>Центри галузі</i>	<i>Область/області/ у якій розміщені центри</i>
Кам'яновугільна промисловість			
Буровугільна промисловість			
Нафтова промисловість			
Газова промисловість			
Сланцева промисловість			
Уранова промисловість			

3. Користуючись картами атласу та матеріалами додатку 7, заповніть таблицю «Електроенергетика України» та позначте основні електростанції України на контурній карті.

<i>Галузь електроенергетики</i>	<i>Назва електростанції</i>	<i>Потужність електростанції</i>	<i>Місце розташування</i>
Ядерна (атомна) енергетика			
	Чорнобильська	4000 MWt	м. Прип'ять (Київ. обл.)
Теплова енергетика	Бурштинська		
	Вуглегірська		
	Добротвірська		
	Запорізька		
	Зуївська		
	Зміївська		
	Курахівська		
	Криворізька		
	Ладизинська		
	Луганська		
	Придніпровська		
	Слов'янська		
	Старобешівська		
	Трипільська		
	Штерівська		
Гідроенергетика	Київська		
	Канівська		
	Кременчуцька		
	Дніпродзержинська		
	Дніпровська		
	Каховська		
	Дністровська		
	Ташликська		
	Олександрівська		
	Теребле-Ріцька		
	Шишацька		
Нетрадиційна енергетика	Дунайська		
	Ірлявська		
	Самбірська		
	Ботієвська		
	Очаківська		
	Східницька		

Практично-семінарське заняття №2.
Тема: Металургійний комплекс України: особливості територіальної та галузевої структури.

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: закріпити знання про основні родовища та сировинну базу металургійного комплексу, виявити передумови розвитку та особливості територіальної та галузевої структури металургійного комплексу України, обґрунтувати його значення для розвитку економіки.

Основні поняття: металургійний комплекс, чорна металургія, кольорова металургія, залізорудне виробництво, коксохімічна промисловість, доменне виробництво, електрометалургія, феросплавна промисловість, вторинна металургія.

Актуалізація знань

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Які метали виробляє чорна і кольорова металургія?
2. Назвіть способи отримання чавуну, сталі, прокату.
3. Яку продукцію виробляє чорна і кольорова металургія?
4. Яка форма організації виробництва найбільш розповсюджена у металургійному комплексі?
5. В яких секторах економіки використовують продукцію чорної і кольорової металургії?
6. Назвіть найбільші підприємства металургійного комплексу України (назва підприємства, місто).
7. Що таке феросплави?
8. Назвіть чинники, які сприяють розвитку металургійного комплексу в Україні.

Питання для обговорення:

1. Проаналізувати за планом характеристики (додаток 5, додаток 8) галузі металургії:
 - 1.1. Чорна металургія;
 - 1.2. Кольорова металургія.
2. Проаналізувати особливості територіальної структури та розвитку Придніпровського, Приазовського, Донецького металургійних районів України, визначити основні проблеми їх функціонування.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Позитивні та негативні аспекти приватизації підприємств металургійного комплексу України.
2. Експортно-імпортна політика держави в металургійній галузі.

Рекомендована література:

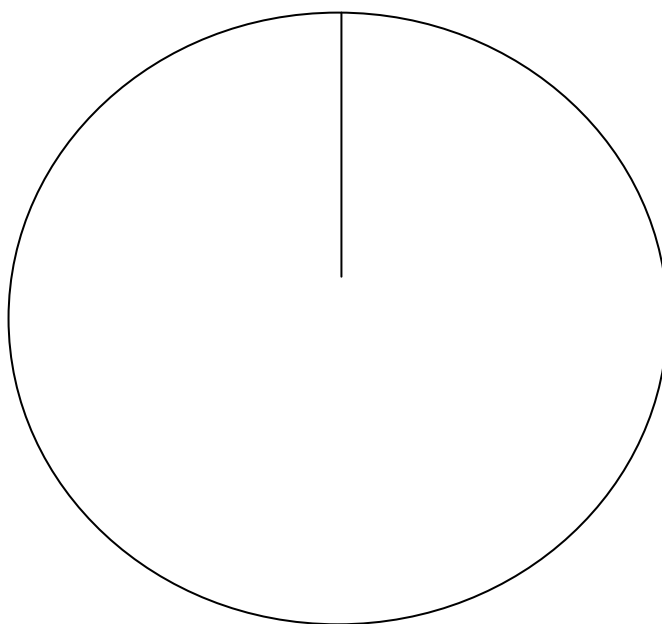
1. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – К.: Либідь, 1996.
2. Жупанський Я. І. Економічна і соціальна географія України / Жупанський Я.І. – К., 1998.
3. Заблоцький Б.Ф. Економіка України: національна економіка України / Б.Ф. Заблоцький. – Львів, 1997.
4. Заставний Ф.Д. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної) / Ф.Д. Заставний. – Л. : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006.

5. Нємець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Нємець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
6. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
7. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. – Львів: Світ, 2000.
8. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. За даними поданими в таблиці «Металургійне виробництво в Україні за 2015 р.» побудуйте секторну діаграму та зробіть висновки, щодо розвитку різних галузей чорної металургії.

<i>Металургійне виробництво</i>	<i>Чавун</i>	<i>Феросплави</i>	<i>Сталь</i>	<i>Напівфабрикати</i>	<i>Прокат чорних металів</i>	<i>Труби</i>
У млн.т.	21,8	0,8	22,9	15,1	20,0	0,8
У відсотках						
У градусах на діаграмі						

2. Скласти схему взаємозв'язків галузей металургійного комплексу з іншими галузями промисловості. Позначити напрями обміну продукцією. Над стрілками підписати обмін якою продукцією відбувається.

3. Заповнити таблицю, визначити бальним способом вплив фактора (3 – вирішальний вплив; 2 – суттєвий вплив; 1 – слабкий вплив; 0 – відсутній вплив) та зробити висновки стосовно принципів розміщення підприємств чорної металургії.

Фактори розміщення підприємств чорної металургії

Види металургійного виробництва	Фактори розміщення			
	Сировинний	Трудовий	Паливно-енергетичний	Споживчий
Залізорудне виробництво				
Коксохімічна промисловість				
Доменне виробництво				
Електрометалургія				
Феросплавна промисловість				
Вторинна металургія				

4. Розв'язати задачі:

А) Для виплавки 1 т. Al на металургійному комбінаті витрачається 2 т. глинозему, а для виплавки 1 т. глинозему – 5 т. нефелінів або 3 т. бокситів. Скільки потрібно витратити для виплавки 50 т. алюмінію бокситів і нефелінів?

Практично-семінарське заняття №3.

Тема: Географія галузей машинобудівного комплексу України (МБК).

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: проаналізувати особливості галузевої і територіальної структури машинобудівного комплексу України, визначити його роль в економіці України, виявити передумови щодо зміни галузевої структури машинобудування.

Основні поняття: машинобудівний комплекс, важке, загальне, середнє машинобудування.

Актуалізація знань

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Яке місце в економіці України посідає МБК?
2. Який відсоток ВВП складає продукція машинобудування?
3. Яка форма організації виробництва найбільше поширена у МБК?
4. Назвіть найбільші підприємства МБК України (назва підприємства, місто).

5. Яка продукція машинобудування експортується з України та імпортується в нашу країну? Назвіть з яких країн.
6. Назвіть які спеціальності мають працівники галузей МБК.

Питання для обговорення:

1. Проаналізувати МБК за планом характеристики (додаток 5, пункт 3 розглянути детально за галузями).
2. Розкрити техніко-економічні особливості МБК. Пояснити взаємозв'язок з іншими галузями промисловості. Визначити основні функції МБК.
3. Чи є в Україні умови для розвитку сучасних галузей МБК? Обґрунтувати процеси, що сприяють та гальмують їх розвиток.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Ракето-космічний комплекс України.
2. Сучасний розвиток автомобілебудування в Україні.
3. Історія розвитку машинобудування в Україні.

Рекомендована література:

1. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – К.: Либідь, 1996.
2. Заблоцький Б.Ф. Економіка України: національна економіка України / Б.Ф. Заблоцький. – Львів, 1997.
3. Заставний Ф.Д. Географія України. / Ф.Д. Заставний. – Л., 1994.
4. Заставний Ф.Д. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної) / Ф.Д. Заставний. – Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006.
5. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
6. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України. Навчально-методичний комплекс / Немець Л.М., Заволока Ю.Ю. – Харків, 2009.
7. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
8. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

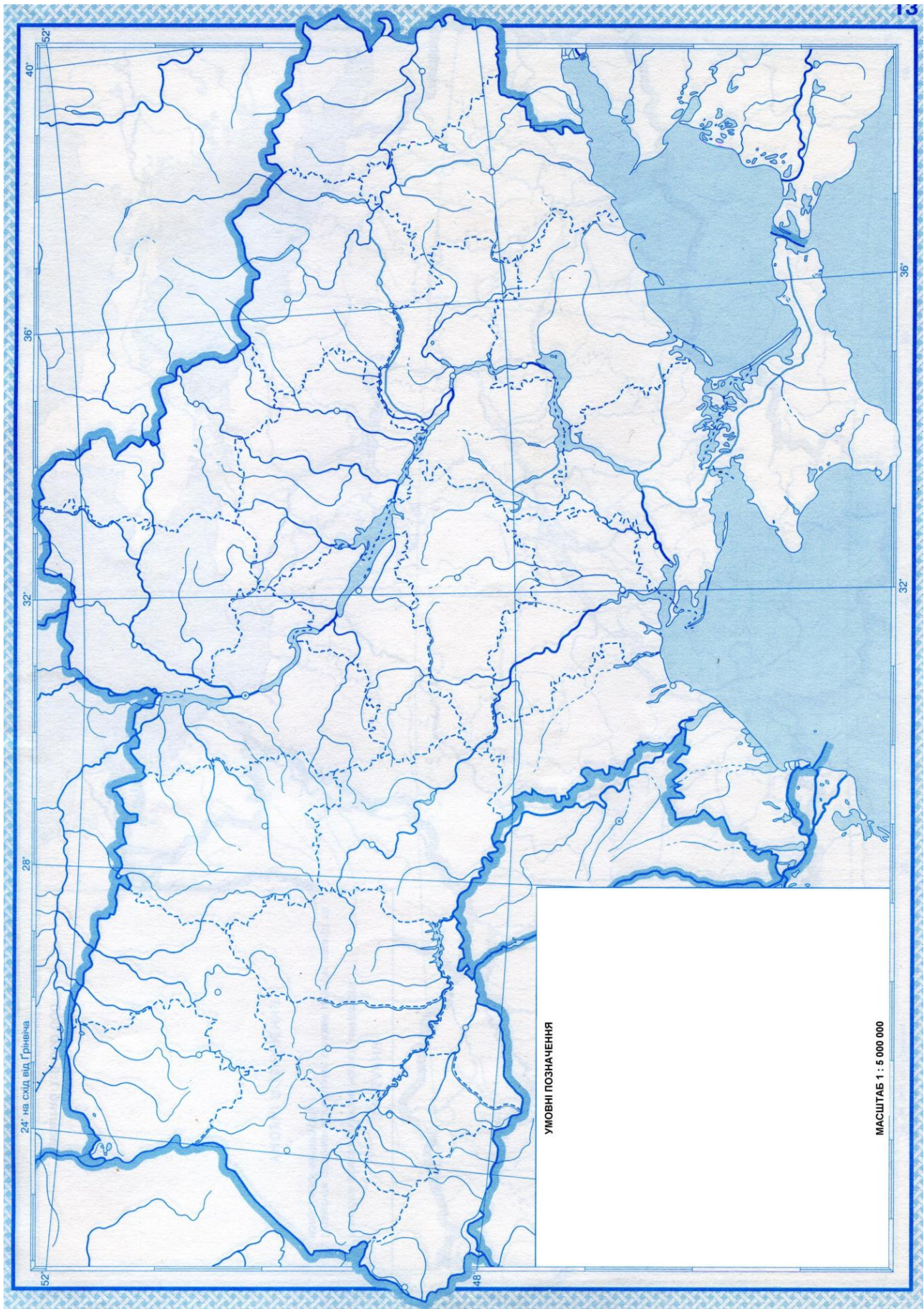
1. Намалюйте схему галузевої структури машинобудування України.

2. Заповнити таблицю «Машинобудування України».

Галузь машинобудування	Підгалузь машинобудування	Центри галузі/підгалузі	Адміністративна одиниця
Важке	Гірничошахтне		
	Металургійне		
	Енергетичне		
	Устаткування для хімічної та нафтохімічної промисловості		
Транспортне	Залізничне		
	Автомобілебудування		
	Літакобудування		
	Аерокосмічна пром.		
	Суднобудування		
	Судноремонт		

Сільсько-господарське	Виробництво зернозбиральних комбайнів		
	Виробництво бурякозбиральних комбайнів		
	Виробництво сівалок		
	Виробництво жниварок		
	Виробництво машин з обробки ґрунту		
	Виробництво хімсільгоспмашин		
	Тракторобудування		
	Обладнання для кормовиробництва і тваринництва		
Середнє	Верстатобудування		
Точне	Приладобудування		
	Радіотехнічне й електронне		
	Електротехнічна промисловість		

3. На контурній карті позначити центри машинобудування, зазначені у таблиці.

Практично-семінарське заняття № 4.
Тема: Особливості розвитку хімічного комплексу України.
Лісовиробничий комплекс України.

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: проаналізувати особливості розвитку та розміщення підприємств хімічного та лісовиробничого комплексів України, оцінити передумови для їх подальшого розвитку, визначити вплив галузей на екологічний стан регіонів та України в цілому.

Основні поняття: хімічний комплекс, гірничо-хімічна промисловість, хімія органічного синтезу, основна хімія, нафтохімічна промисловість, лісова промисловість, лісовиробничий комплекс, целюлозно-паперова промисловість, меблева промисловість.

Актуалізація знань

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Коли в Україні виникла хімічна промисловість?
2. Яку сировину та корисні копалини використовує хімічна промисловість?
3. Яку продукцію виготовляє хімічна промисловість?
4. Назвати продукцію хімічної промисловості, що використовується в МБК.
5. Яка продукція хімічної промисловості практично замінила натуральну продукцію?
6. Чому хімічне виробництво менш трудомістке, ніж інші? (наведіть аргументи та приклади).
7. Від яких чинників залежить розвиток лісовиробничого комплексу України?
8. Які основні породи дерев використовують при виробництві продукції лісовиробничого комплексу України?
9. Назвати яку продукцію виготовляє лісовиробничий комплекс та у яких інших галузях промисловості вона використовується.

Питання для обговорення:

1. Проаналізувати за планом характеристики (додаток 5 та додаток 10) хімічний комплекс України.
2. Розкрити особливості екологічних проблем в районах хімічної промисловості.
3. Проаналізувати за планом характеристики (додаток 5 та додаток 14) лісовиробничий комплекс України.
4. Проаналізувати регіональні програми створення нових лісових насаджень.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Криза в деревообробній промисловості України.
2. Фармацевтична промисловість України.

Рекомендована література:

1. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
2. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України. Навчально-методичний комплекс / Немець Л.М., Заволока Ю.Ю. – Харків, 2009.
3. Паламарчук М.М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / Паламарчук М.М., Паламарчук О.М. – К., 1998.
4. Клименко В.Л. Экономика химической промышленности / В.Л. Клименко. – Л. : «Химия», 1990.
5. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. – Львів : Світ, 2000.

6. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів : Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. Оцінити вплив різних чинників на розміщення хімічного виробництва (3 – вирішальний вплив; 2 – суттєвий вплив; 1 – слабкий вплив; 0 – відсутній вплив). Заповнити таблицю. Зробити висновок.

Чинники розміщення галузей хімічного виробництва

Галузь хімічного виробництва	Чинники розміщення			
	Сировинний	Паливно-енергетичний	Водний	Споживчий
Виробництво азотних добрив				
Виробництво фосфатних добрив				
Виробництво калійних добрив				
Виробництво сірчаної кислоти				
Виробництво кальцинованої соди				
Виробництво каустичної соди				
Виробництво синтетичного каучуку				
Шинна промисловість				
Хімічні волокна і нитки				
Синтетичні смоли та пластмаси				
Гумова промисловість				

2. Заповніть таблицю «Хімічна промисловість України»:

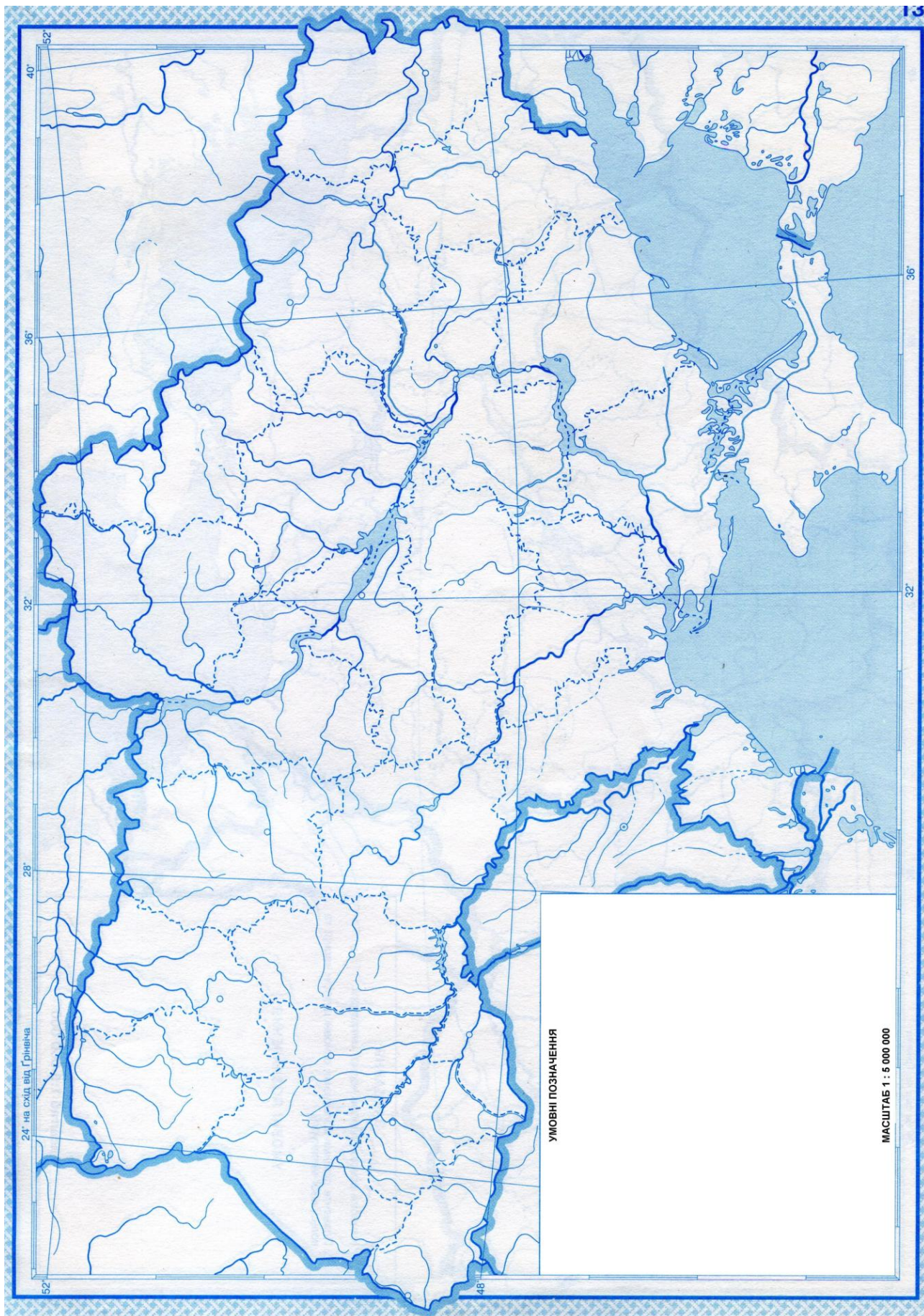
Галузь хімічної промисловості	Підгалузь хімічної промисловості	Центри хімічної промисловості	Адміністративна одиниця
Гірничо-хімічна промисловість	<i>Видобуток кам'яної солі</i>		
	<i>Видобуток калійної солі</i>		
	<i>Видобуток самородної сірки</i>		
	<i>Видобуток фосфоритів</i>		
	<i>Видобуток графіту</i>		
	<i>Видобуток мінеральних барвників</i>		
Основна хімія	<i>Виробництво соди</i>		
	<i>Виробництво азотних добрив</i>		
	<i>Виробництво фосфатних добрив</i>		
	<i>Виробництво калійних добрив</i>		
Нафтохімія	<i>Переробка нафти</i>		
	<i>Гумоазбестова і шинна промисловість</i>		

	Виробництво сажі		
Органічна хімія	Виробництво синтетичних смол та пластмас		
	Виробництво хімічних волокон		
	Лакофарбова промисловість		
	Анілінова пром.-ть		
Хіміко-фармацевтична промисловість			

3. На основі аналізу таблиці «Хімічна промисловість України» назвіть райони розвитку хімічної промисловості, які сформувались у межах України:

1. _____;
2. _____;
3. _____;
4. _____

4. На контурній карті України позначити основні центри хімічної промисловості, зазначені у таблиці.

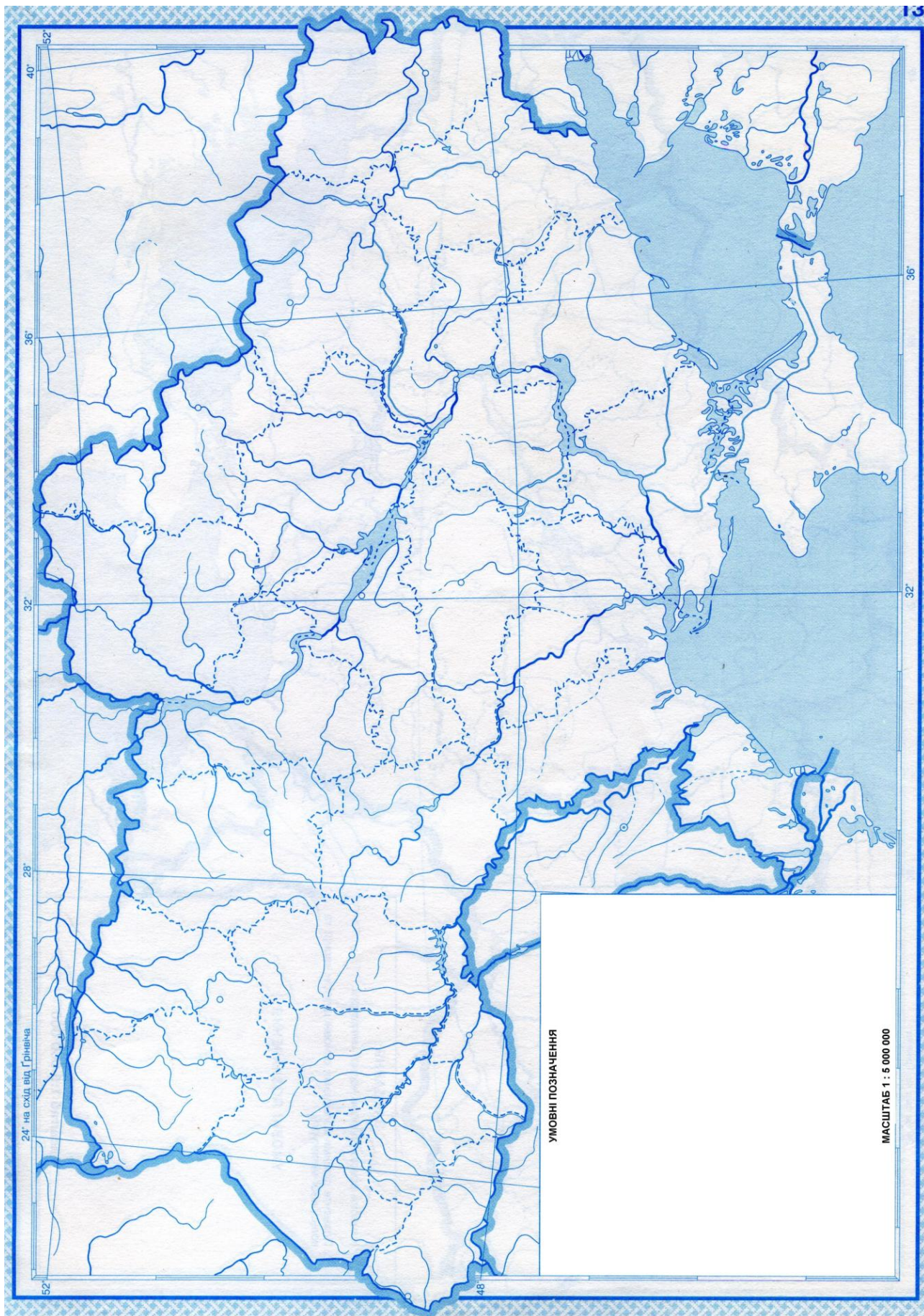
5. Побудуйте графік Паретто за показником лісистості областей України

6. Заповніть таблицю «Лісовиробничий комплекс України»:

Галузь/підгалузь ЛВК	Чинники, які впливають на розміщення галузі/підгалузі	Основні центри	Адміністративна одиниця
Лісозаготівля			
Фанерна промисловість			

Виробництво ДСП та ДВП			
Виробництво сірників			
Меблева промисловість			
Целюлозно-паперова промисловість			
Лісохімія			

7. На контурній карті України позначити основні центри ЛВК, зазначені у таблиці.

Практично-семінарське заняття № 5.
Тема: Географія агропромислового комплексу України (АПК).

Оцінювання: максимум 5 балів

Мета: визначити та з'ясувати суть поняття «АПК», проаналізувати особливості територіальної організації АПК, проаналізувати спеціалізацію АПК у межах сільськогосподарських зон та районів України, розкрити взаємозв'язки АПК з іншими галузями господарства та його значення для розвитку економіки країни.

Основні поняття: агропромисловий комплекс, сільськогосподарська інтеграція та спеціалізація, агропромислова зона, сільське господарство, харчова промисловість.

Актуалізація знань

(Дайте короткі відповіді на запитання)

1. Які традиційні галузі сільського господарства притаманні Україні?
2. Яке значення мають агрокліматичні умови для розвитку сільського господарства в Україні?
3. Які нові сільськогосподарські культури в Україні замінюють традиційні? Чому?
4. Яка структура земельних угідь в Україні?
5. Що таке сівозміння?
6. Яка галузева структура сільського господарства?
7. За якими формами і показниками державної статистичної звітності досліджують рослинництво і тваринництво?
8. Які чинники сприяють розвитку сільського господарства України?
9. Які чинники гальмують розвиток сільського господарства України?

Питання для обговорення:

1. Розкрити сутність поняття АПК. Проаналізувати головні типи галузевих та територіальних АПК.
2. Схарактеризувати АПК України за планом характеристики (додаток 6):
 - 2.1. Сільське господарство (рослинництво, тваринництво);
 - 2.2. Харчова промисловість.
3. Визначити основні чинники формування приміських АПТК.
4. Розкрити особливості аналізу та основні економічні показники сільськогосподарського підприємства.

Додаткове завдання

(за бажанням студента, виконання узгоджується з викладачем):

Підготувати реферативне повідомлення на тему:

1. Тенденції розвитку приватних сільськогосподарських господарств.
2. Основні шляхи розвитку тваринництва третього тисячоліття.
3. Урядові програми розвитку сільського господарства України.

Рекомендована література:

1. Білик Ю.Д. Економічні проблеми агропромислового комплексу України в умовах формування ринкових відносин / Ю.Д. Білик. – К., 1997.
2. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
3. Пістун М.Д. Географія агропромислових комплексів: Навчальний посібник / Пістун М.Д., Гуцал В.О., Проводар Н.І. – К.: Либідь, 1997.

4. Руснак П.П. Економіка сільського господарства: Підручник для студ. екон. спец. вищ. аграрних закладів освіти I-II рівнів акредитації / Петро Павлович Руснак (ред.). – К. : Урожай, 1998.
5. Рябоконь В.П. Соціально-економічні проблеми розвитку агропромислового комплексу України в сучасних умовах / В.П. Рябоконь. – К.: Інститут аграрної економіки, 2000.
6. Сахацький М.П. Проблеми відродження сільського господарства / М.П. Сахацький. – К.: Ін-т аграрної економіки, 2000.
7. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. – Львів: Світ, 2000. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття:

1. Накреслити схему галузевої структури АПК України.

2. Накреслити схему міжгалузевих зв'язків АПК (над стрілками вказати види продукції, якою забезпечує АПК інші галузі господарства та продукцію, яку отримує АПК від інших галузей господарства).

3. Накреслити схему галузевої структури рослинництва України.

4. Накреслити схему галузевої структури тваринництва України.

5. Визначити галузі спеціалізації агропромислових зон та районів України.

Характеристика агропромислових зон та районів України

Агропромислова зона / район України	Галузі спеціалізації рослинництва	Галузі спеціалізації тваринництва
Польська		
Лісостепова		
Степова		
Приміські		
<i>Прикарпаття</i>		
<i>Карпати</i>		
<i>Закарпаття</i>		
<i>Степовий Крим</i>		
<i>Гірський Крим</i>		
<i>Південний берег Криму</i>		

4. На контурній карті позначити сільськогосподарські зони та райони України.

**Обов'язковий мінімум з тем для самостійного опрацювання
(проводиться у вигляді тестів на лекціях):**

1. Будівельно-індустріальний комплекс України.
2. Легка промисловість України.
3. Харчова промисловість України.
4. Транспортний комплекс України.
5. Соціальний комплекс України.
6. Рекреаційний комплекс України.

**ТЕМИ РОЗДІЛУ №2
ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ:**

1. Історія розвитку галузей паливно-енергетичного комплексу України.
2. ЛЕП та енергетична система України. Експорт та імпорт енергоносіїв.
3. Альтернативна енергетика в Україні.
4. Енергетична проблема в Україні: сутність, шляхи вирішення.
5. Історія розвитку металургійної промисловості в Україні.
6. Історія розвитку машинобудування України.
7. Історія розвитку хімічної промисловості в Україні.
8. Історія розвитку лісової промисловості в Україні.
9. Галузеві райони лісовиробничого комплексу України.
10. Особливості сучасних процесів агропромислової інтеграції.
11. Структура соціального комплексу (різні підходи).

12. Різні підходи до визначення поняття «послуга».
13. Зовнішні зв'язки України: економічні, політичні, науково-технічні та інші.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПИСЬМОВОГО КОНТРОЛЮ №2

1. Поняття «господарство України», його економіко-географічні особливості та структура.
2. Тенденції становлення та розвитку економіки України, її головні специфічні риси.
3. Основні форми суспільної організації виробництва. Фактори та чинники розміщення виробництва.
4. Структура національного господарства.
5. Особливості структури промисловості України.
6. Паливно-енергетичний комплекс (ПЕК). Структура ПЕК. Тенденції розвитку.
7. Значення, центри, вузли, райони паливної промисловості.
8. Електроенергетика України. Характеристика проблем та перспектив розвитку галузі. Основні електростанції України.
9. Чорна металургія. Виробнича структура галузі.
10. Економіко-географічна характеристика металургійних баз України: Донбас, Придніпров'я, Приазов'я. Основні центри чорної металургії.
11. Кольорова металургія. Значення та структура галузі. Особливості розвитку і розміщення. Характеристика сировинної бази. Територіальні особливості розвитку галузей кольорової металургії.
12. Галузева структура машинобудування України та її особливості.
13. Територіальні особливості розміщення машинобудування. Макрорегіони і регіони з найбільшим розвитком машинобудування. Основні центри машинобудування.
14. Хімічна промисловість України. Значення галузі та основні чинники розвитку. Особливості структури. Найважливіші галузі та центри виробництва хімічної продукції.
15. Виробництво будівельних матеріалів. Географія галузей будівельного комплексу України. Основні центри виробництва будівельних матеріалів.
16. Лісова і деревообробна промисловість України. Галузева та територіальна структура ЛВК та основні центри.
17. Поняття «АПК». Значення розвитку АПК.
18. Особливості розвитку і розміщення галузей сільського господарства.
19. Галузі спеціалізації та структура сільського господарства України.
20. Географія рослинництва України.
21. Географія тваринництва України.
22. Сільськогосподарські зони та райони України, їх спеціалізація.
23. Харчова промисловість. Основні галузі харчової промисловості України. Основні центри виробництва продукції харчової промисловості.
24. Соціальна сфера України: територіальна та галузева структура.
25. Легка промисловість України, значення, структура, особливості розвитку та розміщення. Географія основних галузей.
26. Транспортний комплекс України. Структура транспорту; галузі спеціалізації. Головні транспортні магістралі України, морські та річкові порти, найважливіші аеропорти.
27. Зовнішньоекономічні зв'язки України. Основні статті експорту та імпорту України.

РОЗДІЛ 3. СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

Практично-семінарські заняття № 1-5.

Тема: Загальна характеристика суспільно-географічних районів України (у вигляді ділової гри).

Оцінювання: максимум 5 балів за активність на кожному семінарі.

Мета: визначити загальний рівень соціально-економічного розвитку економічних районів України, їх спеціалізацію та чинники формування структури промислового виробництва.

Основні поняття: суспільно-географічний район, економічний район, спеціалізація.

Ділова гра:

1. Створити ініціативні групи експертів (по 2-3 особи) з аналізу особливостей розвитку певного економіко-географічного району (на вибір викладача) та представити його у вигляді доповіді з електронною презентацією, відповідно до плану характеристики економічного району (додаток 12).
2. Представлення економічного району може відбуватися у вигляді доповіді, дискусії, інтерв'ю, запитань-відповідей із виділеними ролями для експертів соціо-економіко-географа, журналіста чи політика, еколога чи експерта з регіонального розвитку тощо.
3. Доповідь оформлюється у паперовому варіанті формату А4, і (титульний лист доповіді оформлюється стандартно).
4. Електронний варіант презентації також здається викладачу в день виступу (підпис файлу: назва району, тема доповіді, прізвище автора, шифр групи).

Рекомендована література:

1. Голюков А.П. Стратегія регіонального розвитку. – Х. : ХНУ, 2001.
2. Голюков А.П. Економіка України: фактори виробництва, галузева структура, розміщення, тенденції розвитку. – Харків, 2005.
3. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / За ред. З. С. Варналія. – К., 2005.
4. Мезенцева Н.І. Суспільно-географічне районування України / Наталя Іванівна Мезенцева. – К., 2002.
5. Мезенцева Н.І. Економічна та соціальна географія України. Районна частина. Електронний підручник / автор і упорядник Мезенцева Н.І. – К., 2008.
6. Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
7. Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О. І. Шаблій. – Львів: Світ, 2000.
8. Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій. – Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.

Хід практично-семінарського заняття № 1:

ПІВНІЧНО-ЗАХІДНИЙ СГР

1. Загальна характеристика суспільно-географічного району

Склад _____

Площа _____

Кількість населення _____

З якими суспільно-географічними районами межує _____

2. Основні риси ЕГП та ПГП

	ЕГП	ПГП
<i>Позитивні риси</i>		
<i>Негативні риси</i>		

3. Основні природні ресурси району

Мінеральні	Водні	Агрокліматичні	Ґрунтові	Біологічні	Рекреаційні

4. Основні демографічні показники району

Коф. народж.	Коф. смерт.	Природний приріст	Густота населення	Національний склад насел.	Сальдо міграцій	Рівень урбанізації

Найбільші міста району	Чисельність населення міста	Підпорядкування	Функції міста

5. Галузі спеціалізації суспільно-географічного району

6. Основні промислові центри (позначити на контурній карті)

Галузі промисловості	Центри даної галузі промисловості
Паливна	
Електроенергетика	
Металургія	
Машинобудування	
Хімічна промисловість	
Галузі лісовиробничого комплексу (ЛВК)	
Промисловість будівельних матеріалів	
Легка промисловість	
Харчова промисловість	

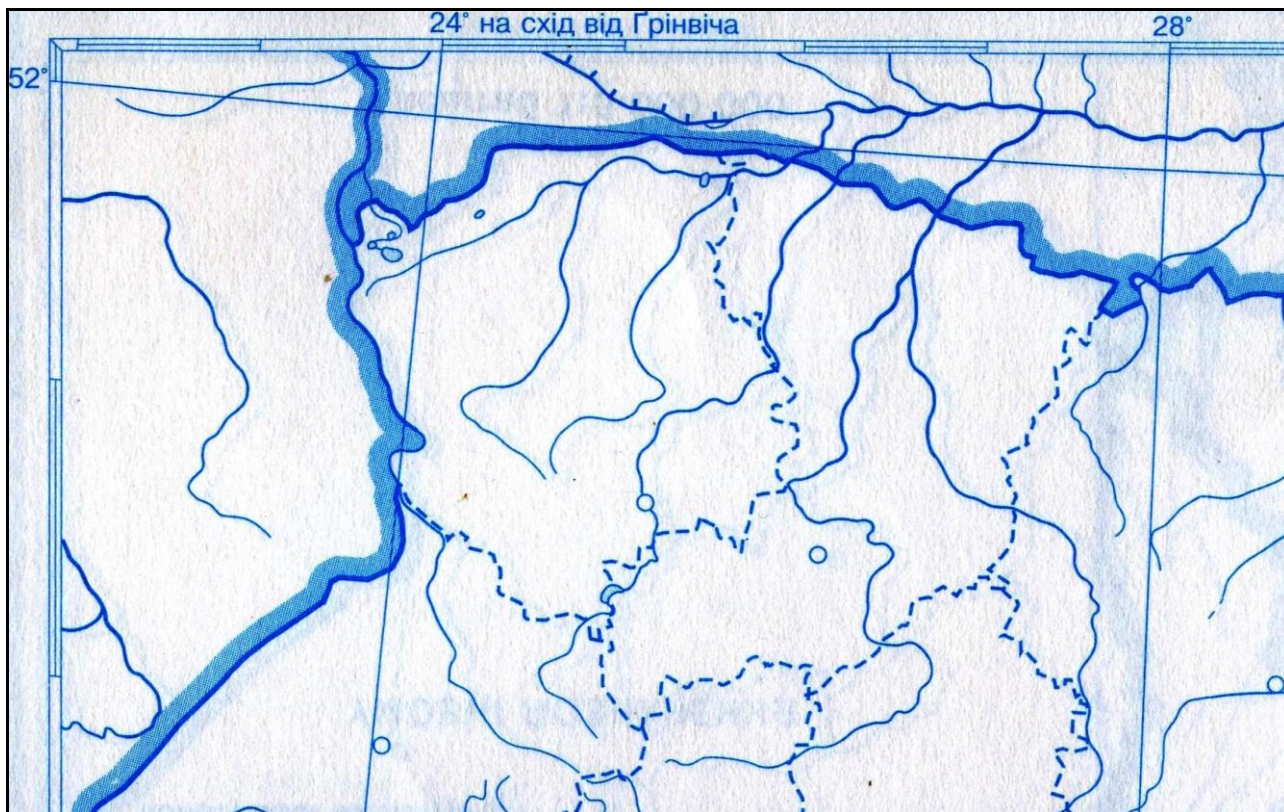
7. Спеціалізація АПК: _____

8. Основні транспортні вузли (позначити на контурній карті):

Автомобільні: _____

Залізничні: _____

Аеропорти: _____

Хід практично-семінарського заняття № 2:

ЦЕНТРАЛЬНИЙ СГР

1. Загальна характеристика суспільно-географічного району

Склад _____

Площа _____

Кількість населення _____

З якими суспільно-географічними районами межує _____

2. Основні риси ЕГП та ПГП

	ЕГП	ПГП
<i>Позитивні риси</i>		

<i>Негативні риси</i>		

3. Основні природні ресурси району

Мінеральні	Водні	Агрокліматичні	Ґрунтові	Біологічні	Рекреаційні

4. Основні демографічні показники району

Коф. народж.	Коф. смерт.	Природний приріст	Густота населення	Національний склад насел.	Сальдо міграцій	Рівень урбанізації

Найбільші міста району	Чисельність населення міста	Підпорядкування	Функції міста

5. Галузі спеціалізації суспільно-географічного району

6. Основні промислові центри (позначити на контурній карті)

Галузі промисловості	Центри даної галузі промисловості
Паливна	
Електроенергетика	
Металургія	
Машинобудування	
Хімічна промисловість	

Галузі ЛВК	
Промисловість будівельних матеріалів	
Легка промисловість	
Харчова промисловість	

7. Спеціалізація АПК: _____

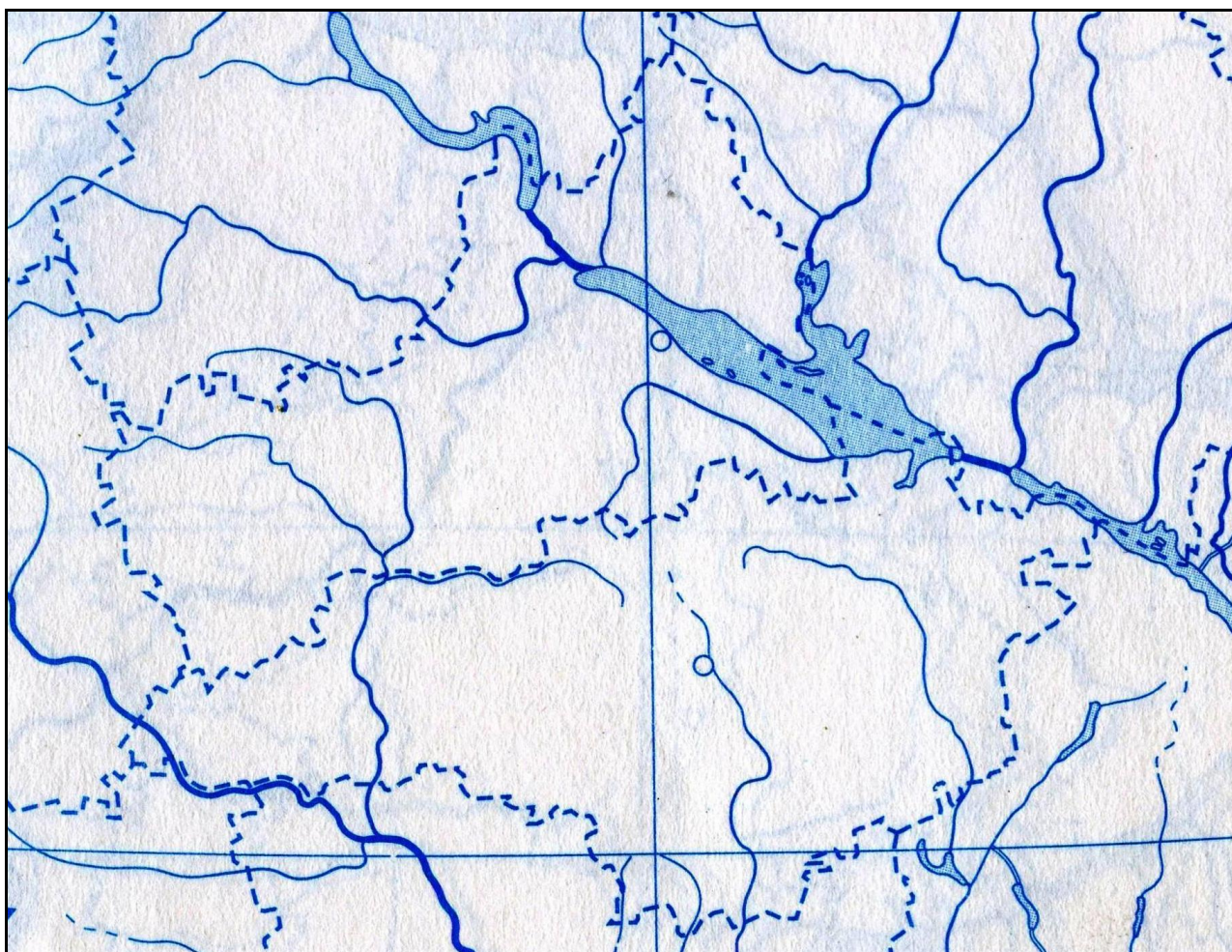
8. Основні транспортні вузли (позначити на контурній карті):

Автомобільні: _____

Залізничні: _____

Річкові порти: _____

Аеропорти: _____

Хід практично-семінарського заняття № 3:

ПОДІЛЬСЬКИЙ СГР

1. Загальна характеристика суспільно-географічного району

Склад _____

Площа _____

Кількість населення _____

З якими суспільно-географічними районами межує _____

2. Основні риси ЕГП та ПГП

	ЕГП	ПГП
<i>Позитивні риси</i>		
<i>Негативні риси</i>		

3. Основні природні ресурси району

Мінеральні	Водні	Агрокліматичні	Ґрунтові	Біологічні	Рекреаційні

4. Основні демографічні показники району

Коф. народж.	Коф. смерт.	Природний приріст	Густота населення	Національний склад насел.	Сальдо міграцій	Рівень урбанізації

Найбільші міста району	Чисельність населення міста	Підпорядкування	Функції міста

5. Галузі спеціалізації суспільно-географічного району

6. Основні промислові центри (позначити на контурній карті)

Галузі промисловості	Центри даної галузі промисловості
Паливна	
Електроенергетика	
Машинобудування	
Хімічна промисловість	
Галузі ЛВК	
Промисловість будівельних матеріалів	
Легка промисловість	
Харчова промисловість	

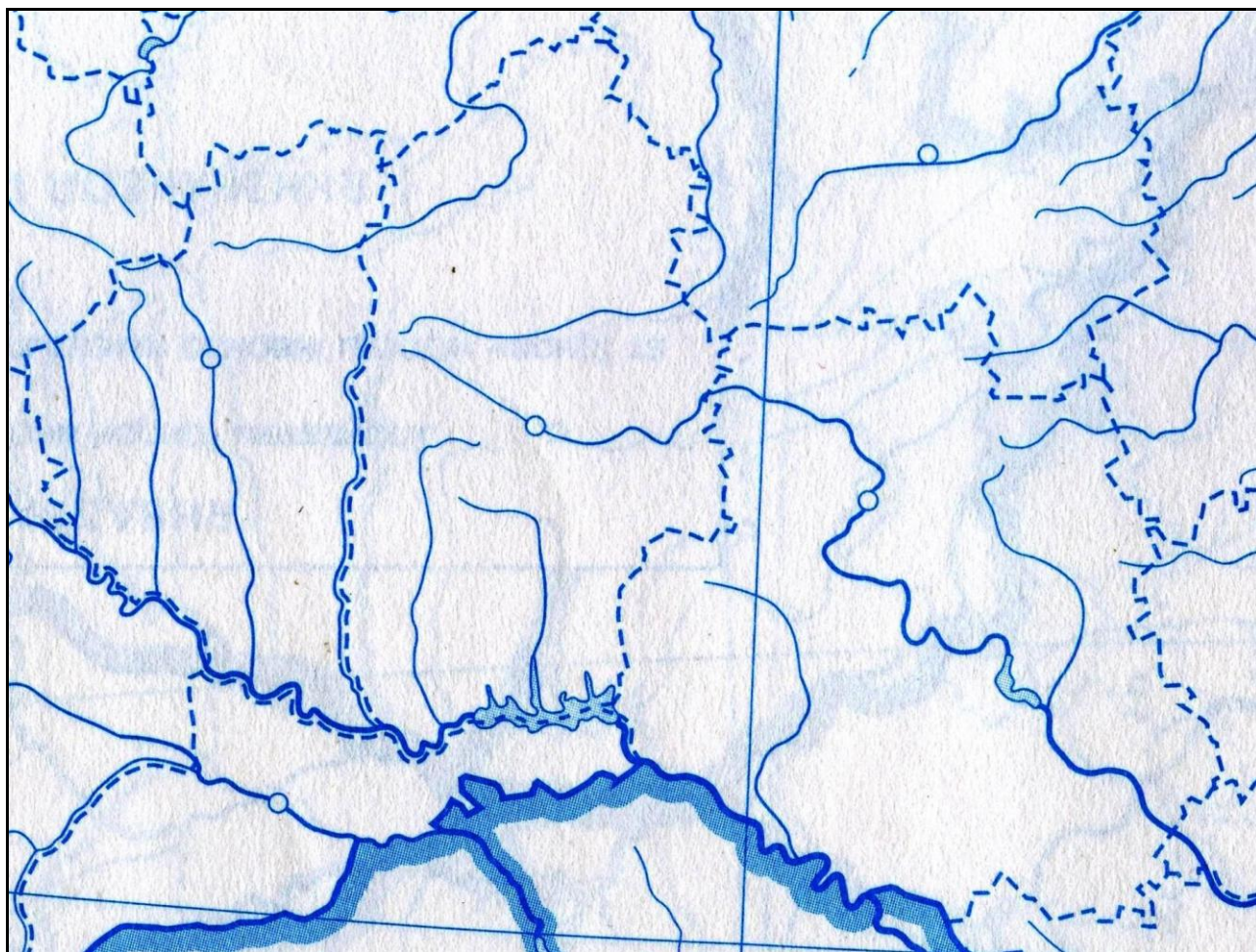
7. Спеціалізація АПК: _____

8. Основні транспортні вузли (позначити на контурній карті):

Автомобільні: _____

Залізничні: _____

Аеропорти: _____

Хід практично-семінарського заняття № 4:

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ СГР

1. Загальна характеристика суспільно-географічного району

Склад _____

Площа _____

Кількість населення _____

З якими суспільно-географічними районами межує _____

2. Основні риси ЕГП та ПГП

	ЕГП	ПГП
<i>Позитивні риси</i>		
<i>Негативні риси</i>		

3. Основні природні ресурси району

Мінеральні	Водні	Агрокліматичні	Ґрунтові	Біологічні	Рекреаційні

4. Основні демографічні показники району

Коф. народж.	Коф. смерт.	Природний приріст	Густота населення	Національний склад насел.	Сальдо міграцій	Рівень урбанізації

Найбільші міста району	Чисельність населення міста	Підпорядкування	Функції міста

5. Галузі спеціалізації суспільно-географічного району

6. Основні промислові центри (позначити на контурній карті)

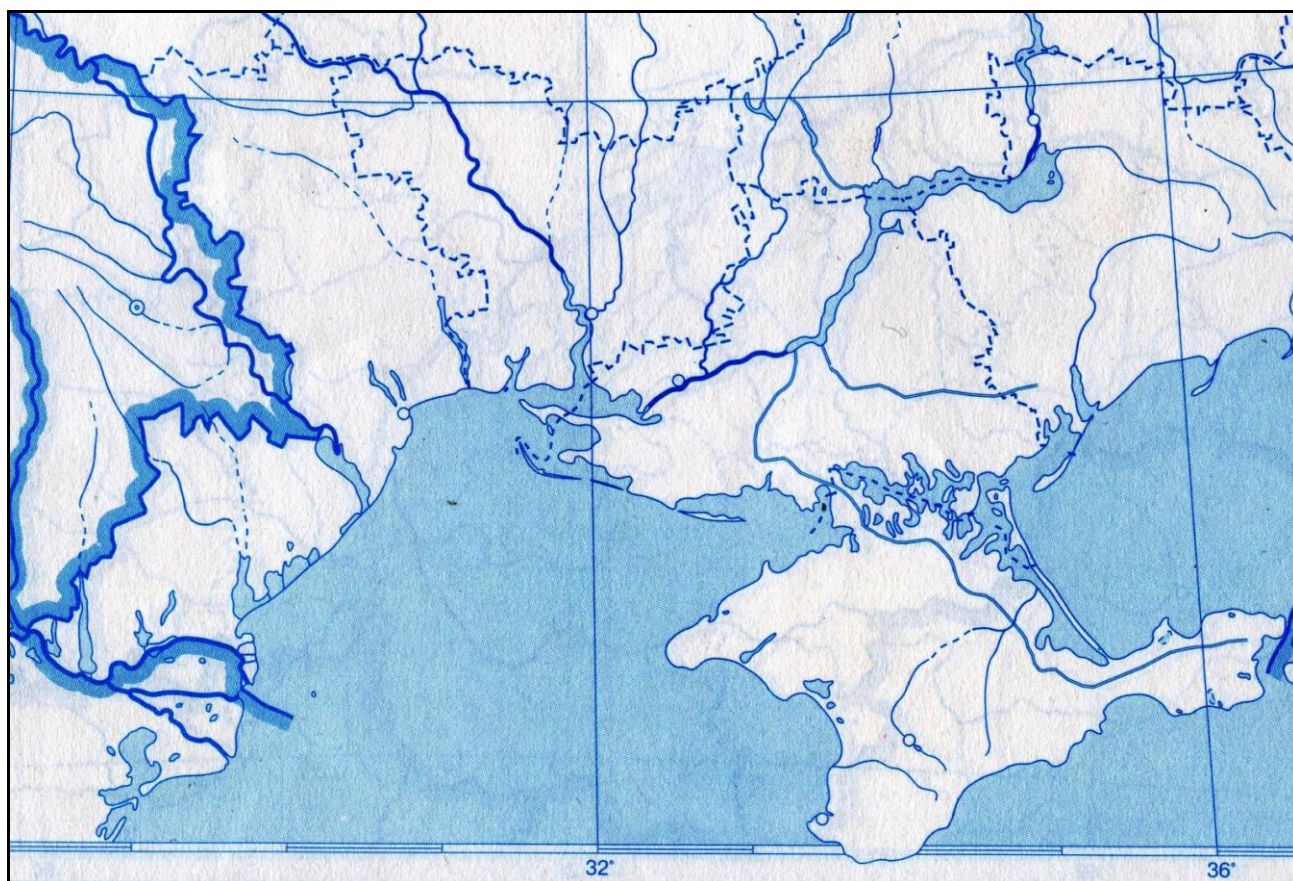
Галузі промисловості	Центри даної галузі промисловості
Паливна	

Електроенергетика	
Металургія	
Машинобудування	
Хімічна промисловість	
Галузі ЛВК	
Промисловість будівельних матеріалів	
Легка промисловість	
Харчова промисловість	

7. Спеціалізація АПК: _____

8. Основні транспортні вузли (позначити на контурній карті):

Автомобільні: _____
 Залізничні: _____
 Річкові порти: _____
 Морські порти: _____
 Аеропорти: _____

Хід практично-семінарського заняття № 5:

ПІВНІЧНО-СХІДНИЙ СГР

1. Загальна характеристика суспільно-географічного району

Склад _____

Площа _____

Кількість населення _____

З якими суспільно-географічними районами межує _____

2. Основні риси ЕГП та ПГП

	ЕГП	ПГП
<i>Позитивні риси</i>		
<i>Негативні риси</i>		

3. Основні природні ресурси району

Мінеральні	Водні	Агрокліматичні	Ґрунтові	Біологічні	Рекреаційні

4. Основні демографічні показники району

Коф. народж.	Коф. смерт.	Природний приріст	Густота населення	Національний склад насел.	Сальдо міграцій	Рівень урбанізації

Найбільші міста району	Чисельність населення міста	Підпорядкування	Функції міста

5. Галузі спеціалізації суспільно-географічного району

6. Основні промислові центри (позначити на контурній карті)

Галузі промисловості	Центри даної галузі промисловості
Паливна	
Електроенергетика	

Металургія	
Машинобудування	
Хімічна промисловість	
Галузі ЛВК	
Промисловість будівельних матеріалів	
Легка промисловість	
Харчова промисловість	

7. Спеціалізація АПК: _____

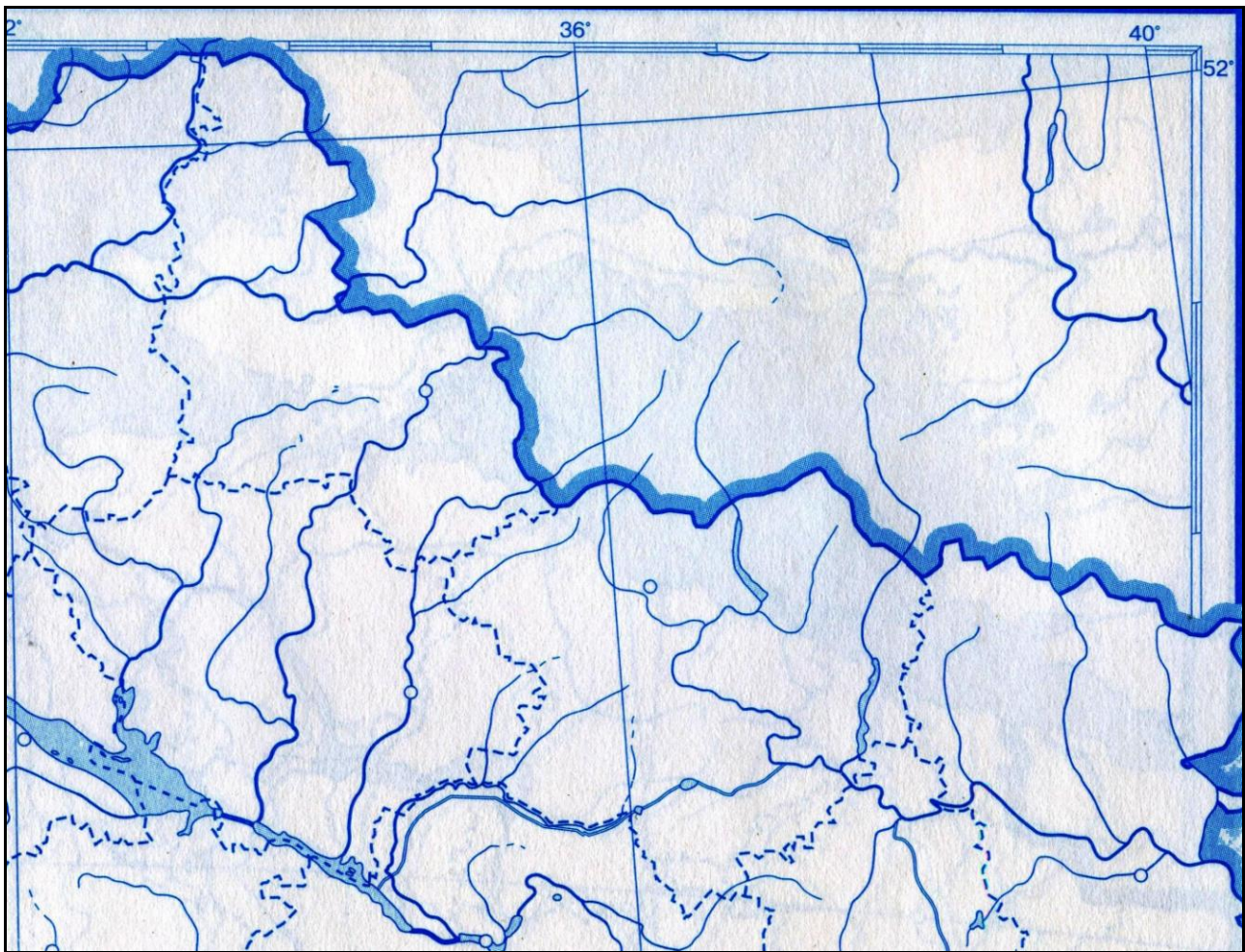
8. Основні транспортні вузли (позначити на контурній карті):

Автомобільні: _____

Залізничні: _____

Річкові порти: _____

Аеропорти: _____

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПИСЬМОВОГО КОНТРОЛЮ № 3.

1. Основи суспільно-географічного районування та його значення, основні поняття.
2. Чинники районоутворення.
3. Роль та значення територіально-виробничих комплексів при виділенні економічних районів.
4. Схеми економічного районування території України за радянських часів.
5. Ознаки району. Суспільно-географічне районування України.
6. Основні суспільно-географічні макрорайони України.
7. Характеристика основних суспільно-географічних районів (за планом): Столичного, Центрального, Північно-Західного, Карпатського, Подільського, Причорноморського, Придніпровського, Північно-Східного, Донецького).
8. Особливості функціонування та перспективи розвитку суспільно-географічного районування.
9. Загальні риси зовнішніх зв'язків України: політичних, економічних та науково-технічних тощо.
10. Україна на початку нового століття: особливості та перспективи розвитку.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Набрані бали	Для підсумкового семестрового контролю	
	що включає екзамен	що включає залік
1-49	незадовільно	не зараховано
50-59	задовільно	зараховано
60-69		
70-79	добре	
80-89		
90 – 100	відмінно	

Умови допуску до заліку (6 семестр), екзамену (7 семестр):

- Виконання всіх практичних робіт.
- Відпрацювання тем, які виносяться на самостійне вивчення.
- Здача географічної номенклатури.
- Виконання всіх поточних контролів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ:

1. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география. Понятийно-терминологический словарь / Э.Б. Алаев. – М. : Мысль, 1983.
2. Відеолекція «Машинобудування України». Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=9WldV3Xdx64>
3. Географический энциклопедический словарь. Понятия и термины / [Гл. ред. А.Ф. Трешников; Ред. кол. : Э.Б. Алаев, П.М. Алампиев, А.Г. Воронов и др.]. – М. : Сов. энциклопедия, 1988.
4. Географічна енциклопедія України. – К. – У 3-х т. – 1989; 1990; 1993.
5. Географія Української РСР / [За ред. М.Д. Пістуна, Є.Й. Шиповича]. – К., 1982.
6. Голіков А.П. Стратегия регіонального розвитку / Артур Павлович Голіков. – Х. : ХНУ, 2001.
7. Голіков А.П. Економіка України / Голіков А.П., Казакова Н.А., Шуба О.А. – К. : Знання, 2009.

8. Голіков А.П. Економіка України: фактори виробництва, галузева структура, розміщення, тенденції розвитку / Голіков А.П., Казакова Н.А., Шуба О.А. – Х. : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2005.
9. Голіков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії: підручник / Голіков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. – К. : Либідь, 1996.
10. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демографічний аналіз / В.О. Джаман. – Чернівці : Рута, 2003.
11. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики / М.С. Дністрянський. – Львів, 2006.
12. Доценко А.І. Регіональне розселення в Україні: стан та прогноз / Доценко А.І., Зінич В.Т. та інші. – К., 2007.
13. Державна служба зайнятості. Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>
14. Державний комітет статистики. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Економіка України. Політико-економічний журнал. Режим доступу: <http://www.economukraine.com.ua/>
16. Жук М.В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України / Жук М.В., Круль В.П. – К. : Кондор, 2004.
17. Жупанський Я.І. Історія географії в Україні: навчальний посібник / Я.І. Жупанський. – К., 2006.
18. Заставецька О.В. Географія населення України / О.В. Заставецька, Б.І. Заставецький, Д.В. Ткач. – Тернопіль : ТДПУ, 2003.
19. Заставний Ф.Д. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної) / Ф.Д. Заставний. – Л. : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006.
20. Зеркалов Д.В. Транспорт України: Довідник / Д.В. Зеркалов. – У 2 кн. – К. : Основа, 2002.
21. Ковтун В.В. Города Украины / Ковтун В.В., Степаненко А.В. – К., 1990.
22. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій / За ред. Е.М. Лібанової. – К., 2006.
23. Масляк П.О. Географія України / П.О. Масляк. – К., 2000.
24. Мезенцева Н.І. Суспільно-географічне районування України / Н.І. Мезенцева. – К., 2002.
25. Мезенцева Н.І. Економічна та соціальна географія України. Районна частина. Електронний підручник / автор і упорядник Мезенцева Н.І. – К., 2008.
26. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>
27. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>
28. Міністерство транспорту і зв'язку. Режим доступу: <http://www.mtu.gov.ua/>
29. Немец Л.Н. Устойчивое развитие: социально-географические аспекты (на примере Украины) / Л.Н. Немец. – Харьков, 2003.
30. Немец Л.М. Економічна і соціальна географія України. Навчально-методичний комплекс / Немец Л.М., Заволока Ю.Ю. – Харків, 2009.

- 31.Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : українсько-російський словник термінів та понять / Упоряд. Людмила Миколаївна Немець, Юлія Юріївна Заволока; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Геолого-географічний факультет. – Харків : Видавництво ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2011.
- 32.Немець Л.М. Економічна і соціальна географія України : навчальний посібник / Л.М. Немець, П.А. Вірченко, Ю.Ю. Сільченко. – Харків: ФОП Грицак С.Ю., 2014.
- 33.Паламарчук М. М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії : посібник для викладачів економічних і географічних факультетів вузів, наукових працівників, аспірантів / М. М. Паламарчук, О. М. Паламарчук. – К. : Знання, 1998.
- 34.Пістун М.Д. Географія агропромислових комплексів: Навчальний посібник / Пістун М.Д., Гуцал В.О., Проводар Н.І. – К. : Либідь, 1997.
- 35.Пістун М.Д. Регіональна політика в Україні: суспільно-географічний аспект / Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. – К., 2004.
- 36.Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку / [За ред. З.С. Варналя]. – К., 2005.
- 37.Руденко В.П. Довідник з географії ПРП України / В.П. Руденко. – К., 1998
- 38.Рябоконь В.П. Соціально-економічні проблеми розвитку агропромислового комплексу України в сучасних умовах / В.П. Рябоконь. – К. : Інститут аграрної економіки, 2000.
- 39.Сахацький М.П. Проблеми відродження сільського господарства / М.П. Сахацький. – К. : Ін-т аграрної економіки, 2000 .
- 40.Семененко В.І. Історія України / Семененко В.І., Радченко Л.О. – Х., 2000.
- 41.Семенов В.Ф. Регіональна економіка: Навчальний посібник / В.Ф. Семенов. – К. : МП Леся, 2008.
- 42.Стешенко В. Демографічні перспективи України до 2026 року / Стешенко В., Рудницький О., Хомра О., Стефановський А. – К., НАН України; Інститут економіки, 1999. 127.
- 43.Статистичний щорічник України за 2015 рік : статистичний щорічник / [за редакцією О. Г. Осауленка]. – К., 2016.
- 44.Топчієв О.Г. Основи суспільної географії / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2001.
- 45.Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики : навчальний посібник / О. Г. Топчієв – Одеса : Астропринт, 2005.
- 46.Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : підручник для студ. географ. спеціальностей вищих навч. закладів / О. Г. Топчієв – Одеса : Астропринт, 2009.
- 47.Транспорт: Толковый словарь / Владимир Петрович Калявин (авт.-сост.). — СПб.: Элмор, 2003.
- 48.Трансформація структури господарства України / [За ред. Г.В. Балабанова, В.П. Нагірної, О.М. Нижник]. – К., 2003
- 49.Хомра О.У. Трудова міграція громадян України. Біла книга / О.У. Хомра та інші. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006.
- 50.Шаблій О.І. Соціально-економічна географія України: Навчальний посібник / О.І. Шаблій. –Львів: Світ, 2000.

- 51.Шаблій О.І. Основи суспільної географії : підручник для вузів / Олег Іванович Шаблій.
– Львів: Видавництво Львівського університету ім. І. Франка, 2012.
- 52.Юрченко С.А. География инфраструктуры : учебное пособие / С.А. Юрченко. –
Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2003.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1.

ПЛАН ХАРАКТЕРИСТИКИ ЕГП КРАЇНИ (РЕГІОНУ)

1. Положення по відношенню до сусідніх країн, рівень їх економічного розвитку.
2. Положення по відношенню до морів та океанів.
3. Положення по відношенню до головних сухопутних і морських транспортних шляхів.
4. Положення по відношенню до головних паливно-сировинних баз, промислових і сільськогосподарських районів.
5. Положення по відношенню до головних районів збуту продукції.
6. Зміна ЕГП в часі.
7. Загальний висновок про вплив ЕГП на розвиток і розміщення господарства країни.

ПЛАН ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ (ПГП) КРАЇНИ

1. Політична і економічна оцінка державних кордонів:
 - а) рівень економічного розвитку сусідніх країн;
 - б) приналежність країни і сусідніх країн до економічних і політичних блоків;
 - в) стратегічна оцінка державного кордону.
2. Відношення до транспортних шляхів, ринків сировини і збуту продукції:
 - а) можливість використання морського та річкового транспорту;
 - б) торгіві відносини з сусідніми країнами;
 - в) забезпеченість країни сировиною.
3. Відношення до "гарячих точок" планети:
 - а) пряме або непряме відношення країни до міжнародних конфліктів, наявність "гарячих точок" в прикордонних регіонах;
 - б) військово-стратегічний потенціал, наявність військових баз за кордоном;
 - в) участь країни в міжнародній розрядці та роззброєнні;
4. Загальна оцінка політичного положення країни.

ДОДАТОК 2.

Історико-етнографічні землі України

Берестейщина	Наддніпрянщина
Бессарабія	Надсяння
Більщина	Опілля
Бойківщина	Перемишлянщина
Брацлавщина	Підгір'я
Буджак	Підляшся
Буковина	Поділля
Волинь	Покуття
Галичина	Полісся
Гуцульщина	Приазов'я
Задунайщина	Пряцівщина
Закарпаття	Сіверщина
Запоріжжя	Слобожанщина
Кубань	Стародубщина
Лемківщина	Таврія
Марморощина	Холмщина

ДОДАТОК 3.

Родовища корисних копалин України

I. ПАЛИВНІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Кам'яне та буре вугілля

Донецький кам'яновугільний басейн (розташований головним чином в Луганській, Донецькій і Дніпропетровській, частково Полтавській та Харківській областях України; у Ростовській області Росії)

Львівсько-Волинський кам'яновугільний басейн (охоплює територію частини Львівської та Волинської областей; у західному напрямі продовжується на території Польщі)

Дніпровський буровугільний басейн (розташований на території Житомирської, Вінницької, Київської, Черкаської, Кіровоградської, Запорізької і Дніпропетровської областей, частково Полтавської, Миколаївської та Херсонської областей).

Основні родовища бурого вугілля:

1. Макарівське (Житомирська область)
2. Новосілківське (Черкаська область)
3. Козацьке (Черкаська область)
4. Морозівське (Кіровоградська область)
5. Миронівське (Кіровоградська область)
6. Семенівсько-Олександрійське (Кіровоградська область)
7. Бандурівське (Кіровоградська область)
8. Новоолександрівське (Дніпропетровська область)
9. Верхньодніпровське (Дніпропетровська область)
10. Синельниківське (Дніпропетровська область)
11. Оріхівське (Запорізька область)
12. Новодмитрівське (Харківська область)
13. Сула-Удайське (Полтавська область)
14. Ільницьке (Закарпатська область)

Горючі сланці

1. Бовтиське (Кіровоградська область)

Торф

1. Турське (Волинська область)
2. Локачинське (Волинська область)
3. Велике Болото (Волинська область)
4. Поліське (Волинська область)
5. Чемерне (Рівненська область)
6. Кремінне (Рівненська область)
7. Морочне (Рівненська область)
8. Озерянське (Житомирська область)
9. Бучмани (Житомирська область)
10. Ірпінське (Київська область)
11. Трубіж (Київська область)

12. Слоцьке (Чернігівська область)
13. Єзуцьке (Сумська область)
14. Клебенське (Сумська область)
15. Удайське (Полтавська область)
16. Супій (Черкаська область)

Нафтогазоносні регіони:

- *Східний – Дніпровсько-Донецька западина;*
- *Західний – Західноукраїнський регіон:*
 - Волино-Подільська газонафтоносна провінція;
 - Передкарпатська нафтогазоносна провінція;
 - Карпатська складчаста нафтоносна область;
 - Закарпатська газонафтоносна область;
- *Південний*

Східний нафтогазоносний регіон

Нафта

1. Малодівицьке (Чернігівська область)
2. Прилуцьке (Чернігівська область)
3. Бугруватівське (Сумська область)
4. Козіївське (Харківська область)

Газ

1. Талалаївське (Чернігівська область)
2. Котелевське (Полтавська область)
3. Семенцівське (Полтавська область)
4. Абазівське (Полтавська область)
5. Чутівське (Полтавська область)
6. Машівське (Полтавська область)
7. Західнохрещищенське (Полтавська область)
8. Клинсько-Краснознам'янське (Полтавська область)
9. Медведівське (Харківська область)
10. Кегичівське (Харківська область)
11. Багатійське (Харківська область)
12. Єфремівське (Харківська область)
13. Мелихівське (Харківська область)
14. Шебелинське (Харківська область)
15. Перещепинське (Харківська область)
16. Андіяшівське (Сумська область)
17. Старобільське (Луганська область)
18. Вільхівське (Луганська область)

Нафтогазові родовища

1. Скороходівське (Чернігівська область)
2. Нинівське (Чернігівська область)
3. Гнидінцівське (Чернігівська область)
4. Лесяківське (Чернігівська область)

5. Анастасівське (Сумська область)
6. Рибальське (Сумська область)
7. Качанівське (Сумська область)
8. Глинсько-Розбишівське (Полтавська область)
9. Яблунівське (Полтавська область)
10. Радченківське (Полтавська область)
11. Опішнянське (Полтавська область)
12. Решетняківське (Полтавська область)
13. Матвіївське (Полтавська область)
14. Тимофіївське (Полтавська область)
15. Кременівське (Дніпропетровська область)
16. Юліївське (Харківська область)
17. Дружелюбівське (Харківська область)

Західний нафтогазоносний регіон

Нафта

1. Долинське (Івано-Франківська область)
2. Микуличинське (Івано-Франківська область)
3. Старосамбірське (Львівська область)
4. Лопушнянське (Чернівецька область)

Газ

1. Локачинське (Волинська область)
2. Рудківське (Львівська область)
3. Залужанське (Львівська область)
4. Гринівське (Івано-Франківська область)
5. Яблунівське (Івано-Франківська область)
6. Солотвинське (Закарпатська область)
7. Королівське (Закарпатська область)

Нафтогазові родовища:

1. Бориславське (Львівська область)
2. Північнодолинське (Івано-Франківська область)
3. Битків-Бабчинське (Івано-Франківська область)

Південний нафтогазоносний регіон

Нафта

1. Східно-Саратське (Одеська область)
2. Субботінське (АРК)

Газові родовища

1. Стрілкове (Херсонська область)
2. Задорненське (АРК)
3. Джанкойське (АРК)
4. Глібовське (АРК)

5. Морське (Азовське море)
6. Голіцинське (Чорне море)
7. Штормове (Чорне море)
8. Одеське (Чорне море)

II. МЕТАЛЕВІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Залізні руди

Криворізький залізорудний басейн:

1. Петровське (Кіровоградська область)
2. Першотравневе (Дніпропетровська область)
3. Новокриворізьке (Дніпропетровська область)
4. Скелюватське (Дніпропетровська область)
5. Інгuleцьке (Дніпропетровська область)

Керченський залізорудний басейн:

1. Ельтиген-Ортельська мульда (АРК)
2. Комиш-Бурунська мульда (АРК)
3. Баксинське (АРК)

Кременчуцький залізорудний район:

1. Кременчуцьке (Полтавська область)
2. Лавриківське (Полтавська область)
3. Горішнє-Плавнинське (Полтавська область)

Білозерський залізорудний район:

1. Північнобілозерське (Запорізька область)
2. Південнобілозерське (Запорізька область)
3. Переверзівське (Запорізька область)

Інші родовища залізних руд:

Гуляйпільське (Запорізька область)
Куксунгурське (Запорізька область)
Маріупольське (Донецька область)

Марганцеві руди

Нікопольський марганцеворудний басейн (розташований на півдні України, у Дніпропетровській і Запорізькій областях. За запасами руди (2.1 млрд. т) – один з найбільших у світі. Потужність рудоносного пласта 1,5...5 м глибина залягання

15...140 м. Вміст мангану від 8 до 33-34 %. У межах басейну виділяють два марганцеворудні райони – Нікопольський і Великотокмацький).

Родовища марганцевих руд

1. Нікопольське (Дніпропетровська область)
2. Марганецьке (Дніпропетровська область)
3. Орджонікідзівське (Дніпропетровська область)
4. Зеленодольське (Запорізька область)
5. Великотокмацьке (Запорізька область)
6. Бурштинське (Івано-Франківська область)

Хромові руди

1. Капітанівське (Кіровоградська область)

Титанові руди

1. Стремигородське (Житомирська область)
2. Іршанське (Житомирська область)
3. Малишівське (Дніпропетровська область)
4. Самотканське (Дніпропетровська область)
5. Вовчанське (Дніпропетровська область)

Нікелеві та кобальтові руди

1. Капітанівське (Кіровоградська область)
2. Західнолиповенківське (Кіровоградська область)
3. Деренюське (Кіровоградська область)
4. Девладівське (Дніпропетровська область)
5. Сухохутірське (Дніпропетровська область)

Алюмінієві руди

1. Берегівське (Закарпатська область)
2. Біганське (Закарпатська область)
3. Високопільське (Дніпропетровська область)
4. Смілянське (Черкаська область)
5. Калініно-Шевченківське (Донецька область)

Свинцеві та цинкові руди

1. Біганське (Закарпатська область)
2. Берегівське (Закарпатська область)
3. Мужіївське (Закарпатська область)
4. Біляївське (Харківська область)

Мідні руди

1. Рафалівське (Рівненська область)
2. Жиричі (Волинська область)

Поліметалеві руди

1. Мужіївське (Закарпатська область)
2. Берегівське (Закарпатська область)

Ртутні руди

1. Марантош (Закарпатська область)
2. Боркут (Закарпатська область)
3. Вишківське (Закарпатська область)
4. Микитівське (Донецька область)
5. Буркутсько-Шаянське (Івано-Франківська область)

Золото

1. Сауляк (Закарпатська область)
2. Майське (Миколаївська область)
3. Юр'ївське (Кіровоградська область)
4. Клишівське (Кіровоградська область)
5. Сергіївське (Дніпропетровська область)
6. Балка Широка (Дніпропетровська область)
7. Бобриківське (Луганська область)
8. Мужіївське (Закарпатська область)

Уранові руди

1. Південне (Миколаївська область)
2. Калинівське (Кіровоградська область)
3. Мічуринське (Кіровоградська область)
4. Новокозятинське (Кіровоградська область)
5. Ватутинське (Черкаська область)
6. Жовтоводське (Дніпропетровська область)

Родовище літію

1. Полохівське (Кіровоградська область)

Родовище стронцію

1. Новополтавське (Запорізька область)

ІІІ. НЕМЕТАЛЕВІ КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Гірничо-рудна сировина

Графіт

1. Заваллівське (Кіровоградська область)
2. Петрівське (Кіровоградська область)
3. Троїцьке (Запорізька область)
4. Буртинське (Хмельницька область)

Цеоліти

1. Сокиринське (Закарпатська область)
2. Саригач (Закарпатська область)

Озокерит

1. Бориславське (Львівська область)

Глина бентонітова

1. Торбське (Закарпатська область)
2. Черкаське (Черкаська область)
3. Григорівське (Донецька область)
4. Кудринське (АРК)

Гірничо-хімічна сировина

Апатити

1. Новопопелівське (Закарпатська область)
2. Стремгородське (Житомирська область)

Фосфорити

1. Жванське (Вінницька область)
2. Кролевецьке /Розльотське/ (Чернігівська область)
3. Ізюмське (Харківська область)
4. Осиківське (Донецька область)

Сірка

1. Роздільське (Львівська область)
2. Язівське (Львівська область)
3. Немирівське (Львівська область)
4. Яворівське (Львівська область)
5. Загайпільське (Івано-Франківська область)

Калійні солі

1. Стебницьке (Львівська область)
2. Калуш-Голинське (Івано-Франківська область)
3. Тростянецьке (Івано-Франківська область)
4. Туро-Волинське (Івано-Франківська область)

Кам'яна сіль

1. Сло'вянське (Донецька область)
2. Артемівське (Донецька область)
3. Новокарфагенське (Донецька область)
4. Роменське (Сумська область)
5. Єфреміївське (Харківська область)
6. Солотвинське (Закарпатська область)
7. Північносиваське (АРК)

Нерудна сировина для металургії

Доломіт

1. Молоросошське (Закарпатська область)
2. Негребівське (Житомирська область)
3. Ямське (Донецька область)
4. Оленівське (Донецька область)
5. Новотроїцьке (Донецька область)

Талько-магнезит

1. Правдинське (Дніпропетровська область)
2. Веселянське (Запорізька область)

Вапняк флюсовий

1. Кадиківське (АРК)
2. Псилераське (АРК)
3. Краснопартизанське (АРК)
4. Каракубське (Донецька область)
5. Оленівське (Донецька область)
6. Новотроїцьке (Донецька область)

Флюорит (плавиковий шпат)

1. Бахтинське (Вінницька область)
2. Покрова-Криївське (Донецька область)

Пісок формувальний

1. Вишнівське (Харківська область)
2. Бонтишівське (Харківська область)
3. Пологівське (Запорізька область)
4. Оріхівське (Запорізька область)

Кварцит

1. Овруцьке (Житомирська область)

Глина вогнетривка

1. Озерянське (Черкаська область)
2. Шостаківське (Кіровоградська область)
3. П'ятихатське (Дніпропетровська область)
4. Затишнєнське (Донецька область)
5. Веселіївське (Донецька область)
6. Андріївське (Донецька область)
7. Новорайське (Донецька область)
8. Часовоярське (Донецька область)

Сировина для скляної та порцеляно-фаянсової промисловості

Пісок кварцовий

1. Великоглібовицьке (Львівська область)
2. Папірнянське (Чернігівська область)
3. Новоселівське (Харківська область)
4. Гусарівське (Харківська область)
5. Авдіївське (Донецька область)

Каолін

1. Купинське (Хмельницька область)
2. Судимонтське (Хмельницька область)
3. Майдан-Вільське (Хмельницька область)

4. Дубровське (Житомирська область)
5. Великогадоминецьке (Житомирська область)
6. Глухівецьке (Вінницька область)
7. Турбівське (Вінницька область)
8. Мурзинське (Черкаська область)
9. Затишнє (Донецька область)
10. Просіянівське (Дніпропетровська область)

Пегматит (польовий шпат)

1. Білчаківське 1 (Рівненська область)
2. Балка Великого Табору (Запорізька область)
3. Гірне (Житомирська область)
4. Грузлівське (Житомирська область)

Цементна сировина

Вапняк

1. Добрянське (Львівська область)
2. Дубовецьке (Івано-Франківська область)
3. Гуменецьке (Хмельницька область)
4. Сокирянське (Чернівецька область)
5. Загнітківське (Одеська область)
6. Єлизаветівське (Одеська область)
7. Главанське (Одеська область)
8. Новогригорівське (Миколаївська область)
9. Бургунське (Херсонська область)

Крейда

1. Новгород-Сіверське (Чернігівська область)
2. Шебелинське (Харківська область)
3. Краматорське (Донецька область)
4. Здолбунівське (Рівненська область)

Мергель

1. Бахчисарайське (АРК)
2. Амвросіївське (Донецька область)
3. Межигірсько-Дубовецьке (Івано-Франківська область)

Глина

1. Розвадівське (Львівська область)
2. Гуменецьке (Хмельницька область)
3. Кривинське (Хмельницька область)
4. Новгород-Сіверське (Чернігівська область)
5. Шебелинське (Харківська область)
6. Краматорське (Донецька область)
7. Жовтокам'янське (Дніпропетровська область)
8. Григорівське (Миколаївська область)
9. Шкодовогірське (Одеська область)

Опока

1. Балка Мокра (Донецька область)

Облицювальне каміння

Граніт, габро, лабродорит

1. Клесівське (Рівненська область)
2. Ясногірське (Рівненська область)
3. Омелянівське (Житомирська область)
4. Головинське (Житомирська область)
5. Сліпчицьке (Житомирська область)
6. Жежелівське (Вінницька область)
7. Тиврівське (Вінницька область)
8. Богуславське (Київська область)
9. Танське (Черкаська область)
10. Новоданилівське (Миколаївська область)
11. Кудашівське (Дніпропетровська область)

Мармур

1. Великокаменецьке (Закарпатська область)
2. Требушанське (Закарпатська область)
3. Білгород-Дністровське (Одеська область)

Пісковик

1. Застінківське (Тернопільська область)
2. Тербовлянське (Тернопільська область)
3. Буданівське (Тернопільська область)
4. Баницьке (Сумська область)
5. Різниківське (Донецька область)

Кольорове та ювелірне каміння

Буриштин

1. Клесівське (Рівненська область)
2. Вільне (Рівненська область)

Родоніт

1. Прелучне (Івано-Франківська область)

Онїкс мармуровий

1. Калюсик (Хмельницька область)

Топаз, берил, кварц

1. Волинське (Житомирська область)

Мінеральні води

1. Плосківське (Закарпатська область)
2. Полянське (Закарпатська область)
3. Синяцьке (Закарпатська область)
4. Шаянське (Закарпатська область)
5. Сойминське (Закарпатська область)
6. Великолюбінське (Львівська область)
7. Моршинське (Львівська область)
8. Трускавецьке (Львівська область)
9. Верховинське (Івано-Франківська область)
10. Новозбручанське (Тернопільська область)
11. Збручанське (Хмельницька область)
12. Хмільницьке (Вінницька область)
13. Білоцерківське (Київська область)
14. Миронівське (Київська область)
15. Миргородське (Полтавська область)
16. Новосанжарське (Полтавська область)
17. Березівське (Харківська область)
18. Слов'янське (Донецька область)
19. Новопсковське (Луганська область)
20. Старобільське (Луганська область)
21. Лазурне (Запорізька область)
22. Кирилівське (Запорізька область)
23. Одеське (Одеська область)
24. Куяльницьке (Одеська область)
25. Очаківське (Миколаївська область)
26. Генічеське (Херсонська область)
27. Євпаторійське (АРК)
28. Сакське (АРК)
29. Феодосійське (АРК)
30. Чернівецьке (Чернівецька область)

Термальні води

1. Сакське (АРК)
2. Берегівське (Закарпатська область)
3. Косино (Закарпатська область)
4. Іршавське (Закарпатська область)
5. Велятино (Закарпатська область)

Лікувальні грязі

1. Євпаторійське (АРК)
2. Сакське (АРК)
3. Куяльник (Одеська область)
4. Дніпрівсько-Лиманське (Херсонська область)

ДОДАТОК 4.

МІСТА УКРАЇНИ ДЕРЖАВНОГО ТА ОБЛАСНОГО ПІДПОРЯДКУВАННЯ

(у дужках зазначена чисельність населення міст станом на 01.01.2016 р.)

АР Крим:

Сімферополь (336 тис. осіб)

Севастополь (385 тис. осіб)

Керч (144 тис. осіб)

Євпаторія (107 тис. осіб)

Ялта (78 тис. осіб)

Феодосія (69 тис. осіб)

Джанкой (35 тис. осіб)

Алушта (28 тис. осіб)

Саки (23 тис. осіб)

Судак (15 тис. осіб)

Армянськ (15 тис. осіб)

Красноперекопськ (15 тис. осіб)

Вінницька область:

Вінниця (373 тис. осіб)

Жмеринка (35 тис. осіб)

Могилів-Подільський (31 тис. осіб)

Хмільник (28 тис. осіб)

Козятин (24 тис. осіб)

Ладижин (23 тис. осіб)

Волинська область:

Луцьк (217 тис. осіб)

Ковель (69 тис. осіб)

Нововолинськ (53 тис. осіб)

Володимир-Волинський (39 тис. осіб)

Дніпропетровська область

Дніпро (983 тис. осіб)

Кривий Ріг (642 тис. осіб)

Кам'янське (239 тис. осіб)

Нікополь (117 тис. осіб)

Павлоград (109 тис. осіб)

Новомосковськ (71 тис. осіб)

Марганець (48 тис. осіб)

Жовті Води (46 тис. осіб)

Покров (41 тис. осіб)

Синельникове (31 тис. осіб)

Першотравенськ (29 тис. осіб)

Тернівка (29 тис. осіб)

Вільногірськ (23 тис. осіб)

Донецька область:

Донецьк (929 тис. осіб)

Маріуполь (453 тис. осіб)

Макіївка (347 тис. осіб)

Горлівка (249 тис. осіб)

Краматорськ (159 тис. осіб)

Слов'янськ (114 тис. осіб)

Єнакієве (79 тис. осіб)

Бахмут (77 тис. осіб)

Костянтинівка (74 тис. осіб)

Покровськ (64 тис. осіб)

Дружківка (59 тис. осіб)

Харцизьк (58 тис. осіб)

Чистякове (56 тис. осіб)

Шахтарськ (50 тис. осіб)

Мирноград (49 тис. осіб)

Сніжне (47 тис. осіб)

Ясинувата (35 тис. осіб)

Авдіївка (34 тис. осіб)

Торецьк (34 тис. осіб)

Добропілля (30 тис. осіб)

Хрестівка (28 тис. осіб)

Дебальцеве (25 тис. осіб)

Селідове (23 тис. осіб)

Докучаєвськ (23 тис. осіб)

Волноваха (23 тис. осіб)

Лиман (22 тис. осіб)

Новгородівка (15 тис. осіб)

Жданівка (12 тис. осіб)

Житомирська область:

Житомир (268 тис. осіб)

Бердичів (77 тис. осіб)

Коростень (65 тис. осіб)
Новоград-Волинський (56 тис. осіб)
Малин (26 тис. осіб)

Закарпатська область:

Ужгород (115 тис. осіб)
Мукачеве (86 тис. осіб)
Хуст (28 тис. осіб)
Берегове (24 тис. осіб)
Чоп (9 тис. осіб)

Запорізька область:

Запоріжжя (757 тис. осіб)
Мелітополь (156 тис. осіб)
Бердянськ (114 тис. осіб)
Енергодар (54 тис. осіб)
Токмак (32 тис. осіб)

Івано-Франківська область:

Івано-Франківськ (231 тис. осіб)
Калуш (67 тис. осіб)
Коломия (61 тис. осіб)
Бурштин (15 тис. осіб)
Болехів (11 тис. осіб)
Яремче (8 тис. осіб)

Київська область:

Київ (2,9 млн. осіб)
Біла Церква (210 тис. осіб)
Бровари (101 тис. осіб)
Бориспіль (61 тис. осіб)
Славутич (47 тис. осіб)
Ірпінь (47 тис. осіб)
Васильків (37 тис. осіб)
Обухів (33 тис. осіб)
Буча (32 тис. осіб)
Переяслав-Хмельницький (27 тис. осіб)
Фастів (25 тис. осіб)
Березань (16 тис. осіб)
Ржищів (7 тис. осіб)

Кіровоградська область:

Кропивницький (231 тис. осіб)

Олександрія (82 тис. осіб)
Світловодськ (46 тис. осіб)
Знам'янка (23 тис. осіб)

Луганська область:

Луганськ (414 тис. осіб)
Алчевськ (109 тис. осіб)
Северодонецьк (107 тис. осіб)
Лисичанськ (101 тис. осіб)
Хрустальний (81 тис. осіб)
Кадіївка (76 тис. осіб)
Довжанськ (64 тис. осіб)
Рубіжне (59 тис. осіб)
Антрацит (54 тис. осіб)
Ровеньки (47 тис. осіб)
Брянка (46 тис. осіб)
Сорокине (44 тис. осіб)
Первомайськ (38 тис. осіб)
Голубівка (28 тис. осіб)

Львівська область:

Львів (728 тис. осіб)
Дрогобич (76 тис. осіб)
Червоноград (67 тис. осіб)
Стрий (59 тис. осіб)
Самбір (35 тис. осіб)
Борислав (34 тис. осіб)
Трускавець (29 тис. осіб)
Новий Розділ (29 тис. осіб)
Моршин (6 тис. осіб)

Миколаївська область:

Миколаїв (493 тис. осіб)
Первомайськ (66 тис. осіб)
Южноукраїнськ (40 тис. осіб)
Вознесенськ (35 тис. осіб)
Очаків (14 тис. осіб)

Одеська область:

Одеса (1,01 млн. осіб)
Ізмаїл (72 тис. осіб)
Чорноморськ (60 тис. осіб)
Білгород-Дністровський (50 тис. осіб)

Подільськ (40 тис. осіб)
Южне (32 тис. осіб)
Балта (19 тис. осіб)
Біляївка (12 тис. осіб)
Теплодар (10 тис. осіб)

Полтавська область:

Полтава (294 тис. осіб)
Кременчук (224 тис. осіб)
Горішні Плавні (52 тис. осіб)
Лубни (47 тис. осіб)
Миргород (40 тис. осіб)
Гадяч (24 тис. осіб)

Рівненська область:

Рівне (248 тис. осіб)
Варош (42 тис. осіб)
Дубно (38 тис. осіб)
Острог (16 тис. осіб)

Сумська область:

Суми (268 тис. осіб)
Конотоп (88 тис. осіб)
Шостка (77 тис. осіб)
Охтирка (48 тис. осіб)
Ромни (41 тис. осіб)
Глухів (34 тис. осіб)
Лебедин (25 тис. осіб)

Тернопільська область:

Тернопіль (218 тис. осіб)
Чортків (29 тис. осіб)
Кременець (21 тис. осіб)

Харківська область:

Харків (1,45 млн. осіб)
Лозова (57 тис. осіб)

Ізюм (50 тис. осіб)
Чугуїв (32 тис. осіб)
Первомайський (30 тис. осіб)
Куп'янськ (28 тис. осіб)
Люботин (21 тис. осіб)

Херсонська область

Херсон (295 тис. осіб)
Нова Каховка (47 тис. осіб)
Каховка (37 тис. осіб)
Гола Пристань (15 тис. осіб)

Хмельницька область:

Хмельницький (269 тис. осіб)
Кам'янець-Подільський (101 тис. осіб)
Шепетівка (43 тис. осіб)
Нетішин (37 тис. осіб)
Славута (36 тис. осіб)
Старокостянтинів (35 тис. осіб)

Черкаська область:

Черкаси (283 тис. осіб)
Умань (86 тис. осіб)
Сміла (68 тис. осіб)
Золотоноша (28 тис. осіб)
Канів (25 тис. осіб)
Ватутіне (17 тис. осіб)

Чернівецька область:

Чернівці (266 тис. осіб)
Новодністровськ (11 тис. осіб)

Чернігівська область:

Чернігів (294 тис. осіб)
Ніжин (72 тис. осіб)
Прилуки (57 тис. осіб)
Новгород-Сіверський (13 тис. осіб)

ПЕРЕЙМЕНОВАНІ МІСТА УКРАЇНИ

Теперішня назва міста	Попередня назва міста	Адміністративна область
Дніпро	Дніпропетровськ	Дніпропетровська
Кам'янське	Дніпродзержинськ	Дніпропетровська
Кропивницький	Кіровоград	Кіровоградська
Хрустальний	Красний Луч	Луганська
Бахмут	Артемівськ	Донецька

Кадіївка	Стаханов	Луганська
Довжанськ	Свердловськ	Луганська
Покровськ	Красноармійськ	Донецька
Чорноморськ	Ільїчівськ	Одеська
Чистякове	Торез	Донецька
Горішні Плавні	Комсомольск	Полтавська
Мирноград	Димитров	Донецька
Сорокине	Краснодон	Луганська
Вараш	Кузнецовськ	Рівненська
Покров	Орджонікідзе	Дніпропетровська
Подільськ	Котовськ	Одеська
Торецьк	Дзержинськ	Донецька
Голубівка	Кіровськ	Луганська
Хрестівка	Кіровське	Донецька
Олешки	Цюрупинськ	Херсонська
Лиман	Красний Лиман	Донецька
Вознесенівка	Червонопартизанськ	Луганська
Бунге	Юнокомунарівськ	Донецька
Петрово-Красносілля	Петровське	Луганська
Боково-Хрустальне	Вахрушеве	Луганська
Кальміуське	Комсомольське	Донецька
Сновськ	Щорс	Чернігівська
Ірміно	Теплогірськ	Луганська
Заводське	Червонозаводське	Полтавська
Кипуче	Артемівськ	Луганська
Благовіщенське	Ульяновка	Кіровоградська
Залізне	Артемове	Донецька

НАЙМЕНШІ МІСТА УКРАЇНИ ЗА ЧИСЕЛЬНІСТЮ НАСЕЛЕННЯ

Назва міста	Адміністративна область	Чисельність населення станом на 01.01.2016 р.
Дружба	Сумська	4863
Міусинськ	Луганська	4672
Святогірськ	Донецька	4531
Доброміль	Львівська	4379
Алмазна	Луганська	4248
Новий Калинів	Львівська	4155
Хирів	Львівська	4127
Вижниця	Чернівецька	4068
Скалат	Тернопільська	4019
Бібрка	Львівська	3823

Комарно	Львівська	3821
Глиняни	Львівська	3151
Підгайці	Тернопільська	2795
Батурин	Чернігівська	2581
Белз	Львівська	2322
Устилуг	Волинська	2206
Герца	Чернівецька	2119
Берестечко	Волинська	1744
Угнів	Львівська	984
Чорнобиль	Київська	0
Прип'ять	Київська	0

ДОДАТОК 5.

Рекомендований план характеристики галузі промисловості

1. Поняття галузі та рівень її розвитку.
2. Місце та значення галузі в економіці України.
3. Фактори розвитку галузі, сировинні ресурси, їх географія та характеристика.
4. Характеристика галузевої структури (структура, галузі, підгалузі, типи підприємств)
5. Територіальна характеристика галузі (принципи та фактори розміщення, характеристика окремих районів, вузлів (особливості структури, які причини зумовили їх виникнення)).
6. Проблеми та перспективи розвитку галузі.

ДОДАТОК 6.

Рекомендований план характеристики АПК:

1. Фактори формування і розвитку агропромислового комплексу: природні (рельєф, клімат, ґрунти, водні ресурси, лісові ресурси), соціально-економічні (ЕГП, трудові ресурси, рівень інтеграції, економічна ефективність)
2. Територіально-галузева структура сільського господарства:
 - 2.1. Рослинництво (значення галузі, рівень розвитку; фактори, що впливають на продуктивність галузі, основні культури, основні галузі (овочівництво, картоплярство, садівництво тощо), основні с/г підприємства)
 - 2.2. Тваринництво (значення галузі, рівень розвитку; фактори, що впливають на продуктивність галузі; основні породи, основні галузі (скотарство, свинарство, птахівництво, вівчарство, бджільництво, ставкове виробництво тощо), основні с/г підприємства)
 - 2.3. Види та типи сільськогосподарських підприємств
3. Аналіз територіально-галузевої структури харчової промисловості:
 - 3.1. Переробна ланка.
 - 3.2. Виробнича ланка (цукрова, м'ясна, молочна, олійно-жирова, плодоовочева, борошномельна, круп'яна, крохмале-патокова, спиртова, виноградарсько-виноробна галузі).

4. Аналіз обслуговуючих галузей та виробництва (частково легка, с/г машино- і тракторобудування, наукове обслуговування АПК, виробництво мінеральних добрив)
5. Проблеми та перспективи розвитку АПК.

ДОДАТОК 7.

Паливна промисловість:

Центри видобутку бурого вугілля: Олександрія (Кіровоградська обл.), Ватутіне (Черкаська обл.), Коростишів (Житомирська обл.).

Центри видобутку кам'яного вугілля: Червоноград, Нововолинськ, Павлоград, Першотравенськ, Тернівка, Лисичанськ, Привілля, Покровськ (Красноармійськ), Мирноград (Димитрів), Добропілля, Торецьк (Дзержинськ); (на тимчасово окупованих територіях – Донецьк, Макіївка, Горлівка, Єнакієве, Чистякове (Торез), Сніжне, Луганськ, Ровеньки, Антрацит, Сорокіне (Краснодон), Довжанськ (Свердловськ), Перевальськ, Хрустальний (Красний Луч), Кадіївка (Стаханов), Первомайськ, Голубівка (Кіровськ), Брянка).

Науково-дослідні центри вугільної промисловості: Донецький науково-дослідний вугільний інститут, науково-дослідний проектно-конструкторський і проектний інститут вугільної промисловості (Київ) та ін.

Нафтопереробка: Кременчук, Одеса, Херсон, Надвірна, Дрогобич, Лисичанськ.

Нафтопроводи: Долина-Дрогобич; Гнідинці-Глинсько-Розбишівське родовище-Кременчук; Мічуринськ-Кременчук; Самара-Лисичанськ-Кременчук-Херсон з відгалуженням на Одесу; транс'європейський нафтопровід «Дружба»; Баку-Супса-Одеса-Броди-Гданськ.

Нафтопродуктопроводи: Кременчук-Київ; Кременчук-Кропивницький; Лисичанськ-Нижньодніпровськ; Дрогобич-Стрий.

Науково-дослідні центри нафтової промисловості: Науково-дослідний і проектний інститут нафтової промисловості (Київ), Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут нафтопереробної і нафтохімічної промисловості (Київ).

Газопереробні заводи: Бориславський (Львівська обл.), Глинсько-Розбишівський (м. Глинськ Полтавська обл.), Гнідинцівський (м. Варва Чернігівська обл.), Долинський (Івано-Франківська обл.), Качанівський (Сумська обл.), Шебелинський (Харківська обл.), Яблунівський (Полтавська обл.).

Газопроводи: транс'європейський газопровід «Союз»; Уренгой-Помари-Ужгород-Західна Європа; Дашава-Стрий-Дрогобич; Дашава-Київ-Москва; Дашава-Мінськ-Вільнюс-Рига; Вояни (Словаччина)-Ужгород; Шебелинка-Харків; Шебелинка-Брянськ; Шебелинка-Дніпропетровськ-Кривий Ріг-Одеса-Кишинів; Косів-Чернівці.

Науково-дослідні центри газової промисловості: Івано-Франківський інститут нафти і газу, Інститут газу АН України (Київ).

Електроенергетика:

Теплові електростанції: ДРЕС – Запорізька (3,6 млн.кВт, Енергодар), Вуглегірська (3,6 млн.кВт, м. Світлодарськ, Донецька область), Криворізька (3,0 млн. кВт, м. Зеленодольськ, Дніпропетровська область), Зміївська (2,4 млн.кВт, смт. Слобожанське (Комсомольське), Харківська область), Бурштинська (2,4 млн.кВт, Івано-Франківська область), Луганська (2,0 млн.кВт, м. Щастя Луганська обл.),

Старобешівська (2,0 млн.кВт, Донецька, область), Придніпровська (1,8 млн.кВт, Дніпропетровська область), Слов'янська (1,8 млн.кВт, м. Миколаївка, Донецька область), Ладизинська (1,8 млн.кВт, Вінницька область), Трипільська (1,6 млн.кВт, м. Українка Київської області), Курахівська (1,46 млн.кВт, Донецька область), Пітерівська (перша в Україні, Донецька область), Добротвірська (Львівська область), Зуївська (м. Зугрес, Донецька область), Локачинська ГТЕС (газотурбінна електростанція, смт. Локачі, Волинська область), Сєверодонецька ТЕЦ (Луганська область), Кам'янська (Дніпродзержинська ТЕЦ, Дніпропетровська область), Київська ТЕЦ-5 (700 тис. кВт), Дарницька ТЕЦ, Київська ТЕЦ-6, Харківська ТЕЦ-5, Одеська ТЕЦ, Калуська ТЕЦ, Краматорська ТЕЦ.

Гідроелектростанції: Дніпровський каскад – Київська (в м. Вишгород), Канівська, Кременчуцька (в м. Світловодськ, Кіровоградська область), Середньодніпровська (Дніпродзержинська), Дніпрогес (у м. Запоріжжя), Каховська, Ташлицька ГЕС (1,8 млн. кВт, на р. Південний Буг) та ГАЕС, Тербле-Ріцька ГЕС (Закарпатська область), Київська ГАЕС (перша в колишньому СРСР), Дністровська ГЕС та ГАЕС, Костянтинівська ГЕС та ГАЕС (Миколаївська область).

Атомні електростанції: Південноукраїнська (м. Южноукраїнськ), Запорізька (м. Енергодар), Рівненська (м. Вараш (Кузнецовськ), Хмельницька (в м. Нетішин).

Основні ЛЕП для експорту електроенергії: Донбас-Вінниця-Бурштин-Альбертірша (Угорщина); Хмельницька АЕС-Жешув (Польща); Добротвірська ТЕС-Замость (Польща).

Науково-дослідні центри електроенергетики: інститут електродинаміки АН України, Інститут технічної теплофізики НАН України, Київський політехнічний інститут та ін.

ДОДАТОК 8.

Чорна металургія.

Гірничо-збагачувальні комбінати (виробництво конгломератів та окатишів): Центральний, Південний, Північний і Миколаївський (усі чотири в Кривому Розі), Полтавський (Горішні Плавні), Інгuleцький (Дніпропетровська область), Комиш-Бурунський (АРК).

Центри виплавки чорних металів: Кривий Ріг (металургійний комбінат), Дніпро (металургійний завод), Макіївка (металургійний комбінат), Маріуполь (металургійний комбінат «Азовсталь»), Запоріжжя (металургійний комбінат «Запоріжсталь»), Дніпровський металургійний комбінат (Запоріжжя), Єнакієве (металургійний завод), Алчевськ (металургійний комбінат), Кам'янське (Дніпродзержинськ), Донецьк.

Електроферосплавне виробництво: Запоріжжя, Нікополь (Дніпропетровська обл.), Кадіївка (Стаханов), Луганська обл.).

Виробництво труб: Нікополь (Південнотрубний завод), Харцизьк (Донецька обл.), Новомосковськ (Дніпропетровська обл.), Дніпро, Маріуполь, Луганськ.

Вторинна обробка чорних металів: Дніпро, Костянтинівна, Луганськ.

Коксохімія: Авдіївка, Кривий Ріг, Маріуполь, Макіївка, Кам'янське (Дніпродзержинськ), Донецьк, Горлівка, Єнакієве, Кадіївка (Стаханов), Краматорськ, Запоріжжя.

Виробництво вогнетривів: Часів Яр, Горлівка, Красногорівка (Донецька область), Христофорівка (Дніпропетровська область), Запоріжжя.

Науково-дослідні та проектні установи чорної металургії: Український науково-дослідний інститут металів (Харків), Науково-дослідний і проектний інститут металургійної промисловості (Харків), Науково-дослідний інститут чорної металургії (Донецьк), Інститут чорної металургії (Дніпро), Інститут спеціальних сталей, сплавів і феросплавів (Запоріжжя).

Кольорова металургія.

Алюмінієва промисловість: Миколаївський глиноземний завод, Запорізький алюмінієвий завод, Завод алюмінієвих сплавів (м. Довжанськ (Свердловськ), Луганська обл.), Броварський завод алюмінієвих будівельних конструкцій.

Цинкова промисловість: Костянтинівка (завод «Укрцинк», Донецька область).

Магнієва промисловість: Калущ (Івано-Франківська обл.), Запоріжжя.

Титанова промисловість: Запоріжжя, Іршанський ГЗК (Житомирська область), Самотканський ГЗК (Дніпропетровська обл.), Кримський завод двоокису титану (м. Красноперкопськ, АРК).

Виплавка ртуті (живого срібла): Микитівський ртутний комбінат (м. Горлівка, Донецька область).

Нікелева і феронікелева промисловість: Побузьке (Кіровоградська область, нікелевий завод).

Кремнієве виробництво (кристалічний кремній): на Дніпровському алюмінієвому заводі (Запоріжжя).

Свинець, вторинне виробництво: на заводі «Укрцинк» (Костянтинівка).

Золото: Майське (Савранський район Одеської обл.), Мужіївське, що поблизу Берегово (золото, поліметали – свинець і цинк), Сауляк – неподалік Рахова Закарпатської обл.

Виплавка інших вторинних кольорових металів: Донецьк, Харків, Одеса, Київ.

Обробка кольорових металів: Бахмутський завод імені Ківрінга (мідний і латунний прокат, м. Бахмут (Артемівськ), Донецька обл.).

Виплавка твердих сплавів: Чистякове (Торез) (завод наплавочних твердих сплавів, Донецька обл.), Світловодськ (завод рідкісних металів, Кіровоградська обл.).

Електродна промисловість: Запоріжжя (Дніпровський електродний завод).

Науково-дослідні установи кольорової металургії:

Науково-дослідний і проектний інститут титану (Запоріжжя), Науково-дослідний і проектний інститут вторинних кольорових металів (Донецьк), Бахмутська філія Державного науково-дослідного проектного і конструкторського інституту сплавів та обробки кольорових металів.

ДОДАТОК 9.

Машинобудівний комплекс України

Тракторне машинобудування: Харків (трактори, тракторні шасі), Дніпро, Київ (завод тракторних деталей), Кропивницький (Кіровоград), Мелітополь і Вінниця (заводи тракторних гідроагрегатів), Чугуїв (завод паливної апаратури).

Сільськогосподарське машинобудування: Дніпро і Тернопіль (бурякозбиральні комбайни), Херсон (зерно- і кукурудзозбиральні комбайни), Олександрія (зернозбиральні комбайни), Одеса, Київ, Бердянськ, Слов'янськ (грунтообробні машини), Бердянськ (жниварки), Львів (хімсільгоспмашини), Кропивницький (Кіровоград, сівалки).

Машинобудування для тваринництва і кормовиробництва: Ніжин (завод «Ніжинсільмаш»), Коломия (завод «Коломиясільмаш»), Умань (виробниче об'єднання «Уманьферммаш»), Бердянськ, Біла Церква, Ковель, Рожище (Волинська область), Новоград-Волинський (Житомирська область, завод сільськогосподарського машинобудування).

Приладобудування.

Прилади для контролю і регулювання технологічних процесів: Івано-Франківськ (приладобудівний завод), Харків (завод контрольно-вимірювальних приладів), Київ, Луцьк, Могилів-Подільський.

Електровимірювальні прилади: Київ (виробниче об'єднання «Точелектроприлад»), Житомир (завод «Електровимірювач»), Львів (завод «Львівприлад»), Северодонецьк (Луганська обл.).

Радіовимірювальні прилади: Львів, Ужгород, Київ. Прилади для механізації та автоматизації: Кропивницький (Кіровоград), Умань, Харків.

Обчислювальна техніка: Київ (виробниче об'єднання «Електронмаш»), Северодонецьк (науково-виробниче об'єднання «Імпульс»), Вінниця, Чернівці, Одеса.

Оптичні та оптико-механічні прилади й апаратура: Суми (виробниче об'єднання «Електрон» – електронно-оптичні прилади), Харків, Одеса, Ізюм.

Електротехнічна промисловість.

Виробництво трансформаторів: Запоріжжя (силові трансформатори), Хмельницький (трансформатори загального призначення).

Виробництво генераторів: Харків (завод «Електроважмаш» – генератори для парових і гідравлічних турбін).

Виробництво електромоторів: Полтава (завод «Електромотор»), Нова Каховка (електромашинобудівний завод), Харків (завод «Серп і Молот»).

Виробництво побутової електротехніки: Тернопіль (об'єднання «Ватра»).

Виробництво кабелю: Харків, Одеса, Донецьк, Київ, Кам'янець-Подільський, Бердянськ.

Виробництво електроізоляційних матеріалів: Слов'янськ, Львів.

Транспортне машинобудування.

Автомобілебудування: Кременчук (великовантажні автомобілі КрАЗ), Запоріжжя (легкові автомобілі), Львів (автобуси і автонавантажувачі), Луцьк, Черкаси (автобуси «Богдан»), Бориспіль, Чернігів (автобуси «Еталон»).

Автоскладання: Луганськ, Сімферополь, Ужгород.

Виробництво автозапчастин: Сорокине (Краснодон, Луганська обл.), Чернігів.

Виробництво тролейбусів: Київ, Дніпро, Львів, Чернігів, Луцьк.

Виробництво карданних валів: Херсон.

Виробництво мотоциклів: Київ (МТ-10 «Дніпро» і «Дніпро-72»).

Виробництво мопедів: Львів («Верховина»), Рівне.

Виробництво велосипедів: Харків, Чернігів.

Суднобудування: Миколаїв, Херсон, Київ, Керч.

Локомотивобудування: Луганськ (виробниче об'єднання «Жовтневої революції» - тепловозобудування, виробництво трамваїв, дизель- та електропоїздів), Харків (завод транспортного машинобудування), Дніпро (виробництво електровозів).

Вагонобудування: Кам'янське (Дніпродзержинськ), Кременчук, Кадіївка (Стаханов), Маріуполь.

Виробництво трамваїв: Львів, Луганськ, Київ.

Літакобудування: Київ (літаки КБ ім. Антонова – «Антей», «Руслан», «Мрія»), Харків, Полтава (виробництво гелікоптерів).

Ракетно-космічна промисловість: Дніпро (КБ «Південне», НПО «Південний машинобудівний завод», стратегічні ракети СС-18, ракети-носії «Циклон» і численні супутники), Харків (завод «Хартрон»).

Верстатобудівна промисловість.

Виробництво верстатів: Харків (завод агрегатних верстатів та верстатобудівний завод), Київ (завод верстатів-автоматів), Краматорськ (завод важкого верстатобудування), Павлоград (завод ливарних машин), Івано-Франківськ (завод «Автоливмаш»), Городок (Хмельницька обл.) та Дніпро (верстатобудівні заводи з виробництва деревообробних верстатів), Одеса, Бердичів, Черкаси (верстатобудівні заводи).

Виробництво ковальсько-пресового устаткування: Дніпро (завод великих пресів), Одеса, Хмельницький, Роздільна (Одеська обл.), Стрий (Івано-Франківська обл.).

Інструментальна промисловість.

Виробництво штучних алмазів та абразивних матеріалів:

Полтава, Львів, Запоріжжя, Київ, Іршава (Закарпатська обл.).

Виробництво метало- і деревообробних інструментів: Запоріжжя, Хмельницький, Вінниця, Харків, Кам'янець-Подільський, Луганськ.

Будівельно-шляхове та комунальне машинобудування.

Виробництво дорожніх і землерийних машин: Київ (завод «Червоний екскаватор»), Слов'янськ (завод шляхових машин), Бердянськ (завод шляхових машин), Дрогобич (виробниче об'єднання кранобудування), Харків (бульдозери виробничого об'єднання «Шляхмашина»), Дніпро (завод шляхових машин).

Виробництво устаткування для промисловості будівельних матеріалів: Коростень, Лисичанськ.

Виробництво устаткування для комунального господарства:

Прилуки, Мелітополь, Турбів (Вінницька обл.), Київ.

Виробництво устаткування для різних галузей промисловості.

Для хімічної промисловості: Бердичів (завод «Прогрес» – багатоярусні фільтри), Суми (технологічні лінії для виробництва слабкої азотної кислоти), Сніжне (Донецька обл., завод хімічного машинобудування), Полтава (завод емальованого хімічного устаткування), Львів, Свеса (Сумська обл.), Павлоград (Дніпропетровська обл.), Фастів.

Для виробництва полімерів: Київ (виробниче об'єднання «Більшовик»), Дніпро, Бахмач (Чернігівська обл.).

Гірничошахтне та гірничорудне машинобудування: Дружківка, Донецьк, Харків, Горлівка, Конотоп, Ясинувата (Донецька обл.).

Металургійне машинобудування: Краматорськ (Новокраматорський і Старокраматорський машинобудівні заводи випускають прокатні стани), Маріуполь (виробниче об'єднання «Маріупольважмаш» випускає конвертори), Дніпро (завод металургійного устаткування), Лутугіне (Луганська обл.), Слов'янськ.

Для харчової промисловості: Карлівка (Полтавська обл.), Одеса, Сміла (Черкаська обл.), Київ, Калинівка (Вінницька обл.), Білопіль (Сумська обл.).

Для легкої промисловості: Чернівці, Кам'янка (Черкаська обл.), Харків, Київ, Васильків, Донецьк, Дніпро.

Енергетичне машинобудування: Харків (виробниче об'єднання «Харківський турбінний завод» випускає парові турбіни для АЕС).

Машинобудування для папероробної промисловості: Дніпро (виробниче об'єднання важкого папероробного машинобудування).

Поліграфічне машинобудування: Одеса (завод поліграфічних машин).

Металообробна промисловість: Дніпро, Маріуполь, Житомир, Донецьк (у всіх – заводи металоконструкцій), Київ (завод столових наборів).

ДОДАТОК 10.

Хімічна промисловість.

Гірничо-хімічна промисловість.

Добування сірки: родовища – Немирівське, Язівське (Яворівський район), Любенське (Городоцький район), Роздольське (Миколаївський район), Жидачівське (Жидачівський район) – Львівська область, Тлумацьке (Івано-Франківська область), Загайпільське (Івано-Франківська область); Роздольський і Яворівський гірничо-хімічні комбінати.

Добування калійної солі: Калуш-Голинське, Стебниківське, Дрогобицьке, Тростянецьке, Бориславське, Доброгостівське, Моршинське.

Добування кухонної солі: Слов'янське, Артемівське (обидва – Донецька область), Єфремівське (Харківська область), Роменське (Сумська область), Солотвинське (Закарпатська область), Дрогобицьке (Львівська область), Долинське, Болехівське (обидва – Івано-Франківська область), Генічеське (Херсонська область). Сиваське (АРК).

Фосфатидна сировина: Слов'яно-Бахмутське (Донецька обл.), Ізюмське (Харківська обл.), Кролевецьке (Чернігівська обл.), Стремигородське (Житомирська область).

Карбонатна сировина: крейда – Райгородське, Голосняківське (обидва – Слов'янський район Донецької обл.), Білогорівське, Лисичанське (Луганська обл.); вапняк – Краснощокінське (околиця м. Красний Кут Луганської обл.), Дубовецьке (Галицький район Івано-Франківської області).

Барит: Беганське, Берегівське, Рахівське, Лопишське – околиця с. Кваси Рахівського району (всі – Закарпатська обл.), Лостунське (верхів'я р. Чорний Черемош), Мокроволноваське, Камишевахське, Іскрівське, Дальнє, Тепле (всі – Донецької області).

Борні руди (турмалін і домортъерит): Вигорлат-Гутиньське пасмо, Чоп-Мукачівська западина, Керченський півострів (оз. Чокракське), Бахмутська западина.

Природна мінеральна фарбова сировина: глинисті вохри (переважно жовтий і червоний колір) – Яснополянське (поблизу Краматорська Донецької обл.), Марківське (Луганська обл.), Сухокам'янське (Ізюмський район Харківської обл.), Криворізьке, Кам'янське (Сумська обл.), Новоселицьке, Чернянське (обидва – Виноградівський район Закарпатської обл.), Іршавське (Закарпатська обл.);

залізоокисні фарбові руди – Криворізьке (вишнево- або бурувато-червоний колір), Кам'янське Сумської обл. (коричнево-бурого кольору), Рівненське, Костопільське, Сарненське (Рівненська обл.), Сімпільське (Чернігівська обл.);

карбонатна фарбова сировина (коричневий колір) – Наниківське та Імаретське (Білогірський район АРК), Арматлуське (Бахчисарайський район АРК), Кам'янка (біля с. Ільниця Іршавського району), Ільниця (поблизу Іршави), Ділок (за 12 км, на схід від Мукачево) – всі Закарпатська обл., зелені глауконітові піски – Мокротинське (Жовківський район Львівської обл.), річище р. Дністер у Хмельницькій обл.

Графіт: Завалівське (Кіровоградська обл.), Петрівське (Кіровоградська обл.), Троїцьке (Запорізька область), Буртинське (Хмельницька обл.).

Основна хімія.

Виробництво азотних добрив – на базі коксохімії: Горлівка (азотно-туковий завод), Кам'янське (Дніпродзержинськ, азотно-туковий завод); на базі природного газу: Северодонецьк (виробниче об'єднання «Азот» випускає гранульовану аміачну селітру), Черкаси, Рівне.

Виробництво фосфатних добрив: Одеса (суперфосфатний завод), Вінниця (суперфосфатний завод, хімічний завод, де є цех грануляції суперфосфату), Суми (виробниче об'єднання «Хімпром», де вперше в колишньому СРСР почали виробляти кормові знефторені фосфати), Костянтинівка (функціонував найбільший у колишньому СРСР суперфосфатний цех).

Виробництво калійних добрив: Калуш, Стебник.

Виробництво сірчаної кислоти: Суми, Вінниця, Одеса, Костянтинівка.

Виробництво азотної кислоти: Донецьк (завод синтетичної азотної кислоти).

Виробництво соди: Красноперекопськ (ЗАТ «Кримський содовий завод»); у **Слов'янську (виробниче об'єднання «Хімпром») та Лисичанську (содовий завод) підприємства з виробництва соди не працюють.**

Виробництво броду: Саки (бромний завод), Красноперекопськ (бромний завод).

Промисловість органічного синтезу (хімія органічного синтезу): Северодонецьк, Лисичанськ, Горлівка, Кам'янське (Дніпродзержинськ), Запоріжжя, Бердянськ, Миколаїв, Івано-Франківськ.

Виробництво полімерних матеріалів.

Виробництво пластмас і синтетичних смол: Донецьк, Запоріжжя, Луцьк, Черкаси (виробниче об'єднання «Азот» виробляє іонообмінні смоли), Северодонецьк.

Виробництво пластмас: Дніпро, Прилуки, Харків.

Виробництво хімічних волокон і ниток: Київ (виробниче об'єднання «Хімволокно» випускає віскозне і капронове волокно), Черкаси, Чернігів, Житомир, Сокаль (Львівська обл.).

Виробництво капролактаму, поліетилену, поліхлорвінілових смол, полістиролу, вінілацетату: Горлівка (виробниче об'єднання «Стирол» випускає полістирол), Калуш (виробниче об'єднання «Хлорвініл» випускає поліхлорвінілові смоли), Первомайський (Харківська обл., виробниче об'єднання «Хімпром» випускало поліхлорвініл; в даний час не працює), Северодонецьк (виробниче об'єднання «Азот» випускає капролактан, вінілацетат, поліетилен), Кам'янське (Дніпродзержинськ, виробниче об'єднання «Азот» випускає полістирол, поліхлорвініл), Черкаси.

Переробка полімерних матеріалів.

Виробництво шин: Дніпро (виробниче об'єднання «Дніпрошина»), Біла Церква (виробниче об'єднання «Росава» з виробництва шин і гумоазбестових виробів), Бровари.

Гумоазбестова промисловість: Біла Церква, Копичинці (Тернопільська обл.), Дубно (Рівненська обл.), Суми, Одеса, Горлівка, Донецьк, Луцьк, Чернівці.

Вироби з пластмаси: Дніпро, Прилуки, Харків.

Переробка пластмас: Сімферополь, Бровари, Київ, Луцьк.

Лакофарбова промисловість: Дніпро, Маріуполь, Донецьк, Харків, Кривий Ріг, Київ, Ніжин, Львів, Борислав, Одеса, Мелітополь, Гуляйполе (Запорізька обл.), Кропивницький (Кіровоград), Мала Виска (Кіровоградська обл.), Рубіжне (Луганська обл., анілінофарбове виробництво), Чернівці.

Хіміко-фотографічна промисловість: Шостка (Сумська обл., випускало кіно-, фото- та магнітну плівку для всього СРСР, нині припинило своє існування).

Побутова хімія: Хмельницький, Рівне, Коростень (Житомирська обл.), Славута (Хмельницька обл.), Конотоп (Сумська обл.), Ужгород, Сімферополь, Могилів-Подільський (Вінницька обл.), Кременець (Тернопільська обл.), Луцьк, Чернівці.

Нафтохімічна промисловість: Львів, Херсон, Бердянськ, Дрогобич, Івано-Франківськ, Київ.

Науково-дослідні та проектні установи хімічної і нафтохімічної промисловості: Науково-дослідний і проектний інститут хімічної промисловості (Харків), Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут нафтопереробної і нафтохімічної промисловості (Київ), Науково-дослідний інститут основної хімії (Харків), Український науково-дослідний інститут пластмас (Донецьк) та ін.

ДОДАТОК 11.

Легка промисловість України.

Виробництво бавовняних тканин і пряжі: Херсон, Тернопіль, Донецьк (усі бавовняні комбінати), Київ, Нововолинськ (Волинська обл.), Долина (Івано-Франківська обл.), Макіївка (Донецька обл.), Полтава, Львів (усі бавовнопрядильні фабрики), Чернівці (текстильне об'єднання), Нікополь (ниткова фабрика).

Виробництво вовняних тканин: Луганськ (тонкосуконний комбінат), Чернігів (камвольно-суконний комбінат), Дунаївці (Хмельницька обл.), Одеса (обидві – вовняні фабрики), Кривий Ріг (вовнопрядильна фабрика).

Виробництво шовкових тканин: Київ (Дарницький), Черкаси (усі – шовкові комбінати), Луцьк (фабрика меланжевих шовкових тканин).

Виробництво лляних тканин: Рівне, Житомир (обидва-льонокомбінати), Радомишль, Овруч (Житомирська обл.), Стара Вишівка (Волинська обл.), Калуш (Івано-Франківська обл.) – усі заводи первинної обробки льону.

Виробництво трикотажних виробів: Київ, Харків, Одеса, Дніпро, Донецьк, Львів, Запоріжжя, Чернівці, Ужгород, Миколаїв (в усіх – трикотажні фабрики), Горлівка (фабрика трикотажного полотна), Мукачеве (фабрика білизняного трикотажу), Покров (Орджонікідзе, Дніпропетровська обл., трикотажна фабрика).

Виробництво панчішно-шкарпеткових виробів: найбільші центри Київ, Харків, Чернівці, Донецьк, Львів, Житомир, Рубіжне.

Швейна промисловість: Київ (швейне об'єднання «Україна»), Харків (швейне об'єднання), Одеса (швейне об'єднання), Львів (виробниче об'єднання «Маяк»), Дрогобич (виробниче об'єднання «Зоря»), Чернівці (виробниче об'єднання), Переяслав-Хмельницький (Київська обл.), Миколаїв, Кропивницький (Кіровоград), Луганськ, Дніпро, Запоріжжя, Донецьк, Кам'янець-Подільський (у всіх швейні фабрики).

Шкіряна промисловість: Львів, Луцьк, Рівне, Тернопіль, Чернівці, Вінниця, Житомир, Івано-Франківськ, Бердичів, Коростишів (Житомирська обл.), Ірпінь, Васильків (Київська обл.), Ромни, Глухів (Сумська обл.), Дніпро, Слов'янськ, Сімферополь (шкіргалантерейна фабрика), Вознесенськ (Миколаївська обл.)

Виробництво взуття: Луганськ, Київ, Львів, Харків Дніпро, Одеса, Васильків, Миколаїв, Бердичів, Запоріжжя Мукачеве, Лубни (Полтавська обл.).

Хутова промисловість: Тисмениця (Івано-Франківська обл. виробниче об'єднання «Тисмениця»), Харків (хутове виробниче об'єднання), Заліщики (Тернопільська обл.), Івано-Франківськ, Львів, Жмеринка (Вінницька обл.), Житомир, Київ, Кам'янське (Дніпродзержинськ), Одеса, Чигирин (Черкаська обл.), Прилуки.

Науково-дослідні установи легкої промисловості: Український науково-дослідний інститут текстильної промисловості, Український науково-дослідний інститут по переробці штучних і синтетичних волокон, Український науково-дослідний інститут швейної промисловості, Науково-дослідний інститут шкіряно-взуттєвої промисловості, Київський технологічний інститут легкої промисловості (усі – в Києві).

ДОДАТОК 12.

Рекомендований план характеристики економічного району

1. Оцінка ЕГП та СГП району (загальні відомості про район, площа, склад, особливості формування, спеціалізація, історичні особливості формування).
2. Оцінка природних умов та ресурсів для розвитку господарства району.
3. Оцінка демографічної ситуації в районі (населення, розселення та трудові ресурси).
4. Загальна характеристика господарства району.
 - а) характеристика промисловості;
 - б) характеристика сільського господарства;
 - в) характеристика транспорту;
 - г) характеристика невиробничої сфери;
5. Суспільно-географічні мезорайони. Господарські вузли та центри.
6. Суспільно-географічні зв'язки із іншими районами та країнами.
7. Проблеми та перспективи розвитку району.

ДОДАТОК 13.

Промисловість будівельних матеріалів.

Червоні і рожеві граніти: Вільшанське (Київська обл.), Коростенське (Житомирська обл.), Городецьке, Корсунське (Черкаська обл.), Тарасівське, Новоукраїнське (Кіровоградська обл.), Токівське, Карачунське (Дніпропетровська обл.), Кам'яномогильське (Донецька), Олександрівське, Новоданилівське (Миколаївська обл.).

Сірі граніти: Трикратницьке, Софіївське, Костянтинівське (Миколаївська обл.), Хлібодарівське (Донецька обл.), Бобринецьке (Кіровоградська обл.), Жовтневе (Дніпропетровська обл.), Янцевське, Житомирське, Крошнянське (Запорізької обл.).

Лабрадорити: Головінське, Турчинське, Горбулівське, Володарсько-Волинське (Житомирська обл.).

Базальти: Берестовецьке, Базальтове, Костопільське, Рафалівське (Рівненська обл.).

Мармуровий вапняк і мармур: Діловецьке, Малий Розис, Довгорунь, Рахівське (Закарпатська обл.), Негребівське (Київська обл.), Кадиківське, Чоргунське (АРК).

Гіпс та ангідрит: Бахмутське, Майорівське, Михайлівське (Донецька обл.), Лисичанське (Луганська обл.), Корульське (Харківська обл.).

Карбонатно-цементна сировина: Амвросіївське, Краматорське (Донецька обл.), Бахчисарайське (АРК), Миколаївське, Рава-Руське (Львівська обл.), Здолбунівське (Рівненська обл.), Шебелинське (Харківська обл.), Гуменецьке (Хмельницька обл.).

Трепел і опока: Михайлівське (Миколаївська обл.), Придністровське (Вінницька обл.).

Каолін: Просянське (Дніпропетровська обл.), Глуховецьке (Вінницька обл.), Корецьке (Рівненська обл.).

Кварцити і кварцисті пісковики: Овруцьке (Житомирська обл.), Баницьке (Сумська обл.).

Скляні піски: Новоселівське, Берестовеньківське (Харківська обл.), Авдіївське, Михайлівське (Донецька обл.), Папірнянське, Глібівське (Чернігівська обл.), Великоглибовицьке, Задвір'ївське (Львівська обл.).

Виробництво керамзиту і термозиту (шлакова пемза): Керч, Одеса, Київська, Львівська, Житомирська, Харківська області.

Виробництво щебеню: Гнівань (Вінницька обл., каменедробильний завод), Токівка (Дніпропетровська обл., каменедробильний завод).

Виробництво цементу: Амвросіївка (п'ять підприємств), Краматорськ, Єнакієве (завод), Кам'янське (Дніпродзержинськ, завод), Кривий Ріг (завод), Балаклея (цементно-шиферний комбінат), Новгород-Сіверський, Кам'янець-Подільський (заводи), Здолбунів (цементний і азбестоцементний завод), Миколаїв (Львівська обл., цементно-гірничий комбінат), Бахчисарай, Ольшанський (Миколаївська обл., завод), Одеса, Ямниця (біля Івано-Франківська, цементно-шиферний комбінат).

Виробництво стінових матеріалів:

Глиняна цегла: Ірпінь (Київська обл.), Запоріжжя, Полтава, Чернівці, Івано-Франківськ, Коломия.

Силікатна цегла: Херсон, Дніпро, Кривий Ріг, Черкаси, Чернігів, Лиман (Красний Лиман, Донецька обл.), Трипілля (Київська обл.), Ладижин (Вінницька обл.), Розвадів (Львівська обл.).

Силікатні вироби: Суми, Миколаїв, Білгород-Дністровський, Славута (Хмельницька обл.).

Виробництво нерудних будівельних матеріалів: Запоріжжя, Житомир, Кривий Ріг, Київ, Дніпро, Донецьк, Коростень, Кременчук, Хуст.

Виробництво теплоізоляційних виробів: Київський, Запорізький, Маріупольський, Донецький заводи.

Виробництво будівельної кераміки: Львів, Харків (керамічні заводи), Бахмут (Артемівськ, Донецька обл., завод керамічних труб), Слов'янськ.

Інші підприємства будівельної промисловості: Одеса (завод з виробництва лінолеуму, комбінат покрівельних матеріалів), Виноградів (завод пластмасових сантехнічних виробів), Харків (завод метлахської плитки).

Науково-дослідні та проектні установи будівельної індустрії: Південдіпроцемент (Харків), Науково-дослідний інститут будівельних матеріалів і виробів (Київ), Державний проектний інститут будівельних матеріалів (Київ).

Виробництво скла: Лисичанськ (склоробний завод), Костянтинівка (завод «Автоскло», механізований склоробний завод, Київ (завод художнього скла), Львів, Одеса, Запоріжжя, Херсон (завод скловиробів, склотарний завод), Стрий, Керч (завод скловиробів), смт. Буча (Київська обл.).

Науково-дослідний центр скляної промисловості: Науково-дослідний інститут автоскла (Костянтинівка Донецької обл.).

Виробництво порцеляни: Коростень (порцеляновий завод столового посуду); Довбиш (Житомирська обл.), Борислав, Тернопіль, Полонне (Хмельницької обл.) – усі чотири порцелянові заводи випускають чайно-кавовий посуд; Баранівка, Бродниця (Житомирська обл.), Дружківка (Донецька обл.), Полтава, Кіровоград, Суми, Синельникове (Дніпропетровська обл.).

Науково-дослідний центр порцеляно-фаянсової промисловості: Український науково-дослідний інститут порцеляно-фаянсової промисловості (Київ).

ДОДАТОК 14.

Лісовиробничий комплекс (ЛВК).

Лісозаготівля.

Лісопильна промисловість: в Карпатах – Чернівці, Берегомет (Чернівецька обл.), Вигода, Надвірна (Івано-Франківська обл.), Сколе, Стрий (Львівська обл.), Рахів, Свалява (Закарпатська обл.); в Поліссі – Ківерці, Ковель (Волинська обл.), Костопіль, Сарни (Рівненська обл.).

Механічна обробка деревини.

Фанерна промисловість: зосереджені переважно в Західному регіоні України – Львів, Костопіль (Рівненська обл.), Чернівці, Київ.

Виробництво деревно-стружкових плит (ДСП) сконцентроване в таких центрах, як Костопіль, Свалява, Київ та інші.

Виробництво сірників: смт. Березне (Рівненська обл.).

Меблева промисловість: найбільші підприємства розташовані у Києві, Харкові, Львові, Мукачеві, Одесі, Луганську, Донецьку.

Хімічна переробка деревини.

Підприємства целюлозно-паперової промисловості є в Києві (картонно-паперовий комбінат), Рахові (картонна фабрика), Херсоні (целюлозний завод), Ізмаїлі (целюлозно-картонний завод), Корюківці Чернігівської обл. (фабрика технічних паперів), Малині Житомирської обл. (паперова фабрика), Понинці (Хмельницька обл.), Рубіжному (картонно-тарний комбінат, Луганська обл.).

Лісохімічний підкомплекс включає в себе гідролізну, дубильно-екстрактну промисловість, гідроенергетичне (суха перегонка деревини), каніфольно-терпентинне, хвойно-ефірне і дьогте-курильне виробництво.

Основними центрами лісохімії є Київ, Коростень (Житомирської обл.), Славута (Хмельницької обл.), Великий Бичків, Свалява, Перечин (Закарпатської обл.), Вигода (Івано-Франківської області).

ДОДАТОК 15.

Транспортний комплекс.

Основні залізничні магістралі:

- Москва-Харків-Мелітополь-Сімферополь
- Донецьк-Куп'янськ-Москва
- Донецьк-Костянтинівка-Харків-Курськ-Москва
- Одеса-Київ-Москва
- Москва-Курськ-Харків-Лиман-Ростов-на-Дону
- Київ-Ковель-Хелм (Польща)
- Москва-Конотоп-Київ-Львів-Чоп-Західна Європа
- Львів-Перемишль (Польща)
- Одеса-Роздільна-Тираспіль-Кишинів
- Кривий Ріг-Дніпро-Покров (Красноармійськ)-Дебальцеве
- Київ-Дніпропетро-Покров (Красноармійськ)-Донецьк
- Харків-Дніпро-Херсон

Великі залізничні вузли:

Київ, Харків, Львів, Дніпро, Запоріжжя, Полтава, Жмеринка, Ковель, Шепетівка, Конотоп, Фастів, Знам'янка, Бахмач, Мелітополь, Коростень, Козятин, Ворожба, ім. Тараса Шевченка (м. Сміла, Черкаська обл.), Стрий, Сарни, Здолбунів, Чоп, Лозова, Синельникове, Волноваха.

Головні сортувальні станції: Основа (у Харкові), Нижньдніпровськ-Вузол (у Дніпрі), Дарниця (у Києві), Ясинувата (поблизу Донецька).

Поїзд комбінованого транспорту «Вікінг» поєднує українські порти Чорноморськ, Одеса і Южний з литовським портом Клайпеда, *а контейнерний поїзд "ZUBR"* з'єднує українські порти Чорноморськ, Одеса та Южний з портами Ріга (Латвія) та Мууга (Естонія).

Головні автомобільні магістралі міждержавного значення:

- Москва-Київ-Львів-Ужгород-Західна Європа
- Москва-Харків-Мелітополь-Чонгар-Сімферополь-Севастополь
- Київ –Харків-Бахмут (Артемівськ)-Ростов-на-Дону
- Київ-Ковель-Люблін (Польща)
- Одеса-Київ-Санкт-Петербург
- Одеса-Миколаїв-Херсон-Мелітополь-Маріуполь-Ростов-на-Дону
- Одеса-Тираспіль-Кишинів
- Львів-Краків (Польща)
- Львів-Сарни-Барановичі (Білорусь)
- Львів-Люблін-Варшава (Польща)
- Брест-Ковель-Луцьк-Тернопіль-Чернівці-Бухарест (Румунія)
- Харків-Полтава-Кременчук-Кропивницький (Кіровоград)-Кишинів

Трубопровідний транспорт.

Газопроводи (транзитні):

- Союз (*транзитний*)
- Братерство (Долина-Словаччина-Чехія)
- Уренгой-Помари-Ужгород-Західна Європа (*транзитний*)
- Дашава-Київ-Москва
- Дашава-Мінськ-Вільнюс-Рига
- Шебелика-Полтава-Москва
- Шебелинка-Дніпро-Кр.Ріг-Кишинів
- Вояни (Словаччина)-Ужгород

Нафтопроводи:

- Дружба (*транзитний*)
- Самара-Лисичанськ-Кременчук-Херсон (з відгалуженням на Одесу)
- Баку-Супса-Одеса-Броди-Гданськ (Польща)
- Грозний-Луганськ-Лисичанськ

Аміакопровід: Тольятті-Горлівка-Одеса

Етіленопровід: Калуш-Тисауйварош (Угорщина)

Водний транспорт.

Чорноморські порти: Одеса, Чорноморськ (Іллічівськ), Южний, Миколаїв, Херсон, Очаків, Скадовськ, Білгород-Дністровський, Севастополь, Ялта, Феодосія, Євпаторія.

Азовські порти: Маріуполь, Бердянськ, Генічеськ, Керч.

Дунайські порти: Ізмаїл, Рені, Кілія, Усть-Дунайськ (Вилкове).

Паромні переправи:

- Одеса-Поті-Батумі (Грузія)
- Одеса-Хайфа (Ізраїль)
- Чорноморськ (Іллічівськ)-Варна (Болгарія)
- Чорноморськ (Іллічівськ)-Стамбул (Туреччина)
- Керч-Тамань (Росія)
- Євпаторія-Трабзон (Туреччина)
- Скадовськ-Зонгулдак (Туреччина)

Річкові порти:

На Дніпрі: Київ, Канів, Черкаси, Кременчук, Кам'янське (Дніпродзержинськ), Дніпро, Запоріжжя, Нікополь, Нова Каховка, Херсон.

На Десні: Чернігів.

На Південному Бугу: Миколаїв.

На Дністрі: Білгород-Дністровський.

Повітряний транспорт.

Міжнародні аеропорти України: «Бориспіль», «Жуляни», «Гостомель» (Київ), Одеса, Львів, Дніпро, Харків, Запоріжжя, Херсон, Івано-Франківськ, Чернівці, Вінниця, Ужгород, Кривий Ріг.

ДЛЯ ПОДАТОК

Підписано до друку 30.08.2016 р. Формат 60х84/8. Гарнітура Таймс. Папір офсетний.
Друк ризографічний. Умов. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 4,0.

Тираж 50 прим. Зам. № Ціна договірна.

Надруковано:

Надруковано ФОП Грицак С.Ю.: 61103, м. Харків, вул. Дерев'янка 7, к.86,
ЄДРПОУ 01.04.2000 № 24801750000144119, тел. (057) 343-75-62, e-mail: ekograf@i.ua